Да преведем Европа

Наръчник

Финансираща структура:
Education, udiovisual & Culture Executive Agency,
EU Comission, http://eacea.ec.europa.eu/index.htm

Бенефициент:
Фондация "Национален съвет за журналистическа етика"

Увод

Присъединяването на България към Европейския съюз е акт, който има не само правно-политически последици. Изборът „ЕС" е избор в полза на определена ценностна система, избор, формиран на базата на общи исторически, религиозни и културни ценности и традиции. За държава, която е била зад „желязната завеса", това е избор не само на нова политическа система, но и на ново отношение към Европа, към съседните на България държави, ново отношение към гражданите на държавите членки, с които, макар и различни, споделяме общи ценности и цели. Присъединяването е политически акт с преки последици за живота на отделния български гражданин – нови права, възможности, изисквания, предизвикателства, ново светоусещане и начин на живот и реализация. За някои това е съзнателен избор, за други е политическо решение, което някой друг е взел вместо тях. Но ако гражданите на новите страни членки (а защо не и на старите) не припознаят общите европейски ценности и светоусещане за свои, те няма да бъдат европейски граждани, а просто граждани на страна членка на ЕС. Изборът „Европейски съюз" е личен избор. И той трябва да бъде направен и от младите, които не познават политическите и исторически реалности преди избора „ЕС" и които не са участвали в този процес. Тук медиите имат огромна роля и отговорност.

Свободата на изразяване и правото на достъп до информация са основни права на човека и са залегнали като основополагащи принципи в ценностната система на Европейската общност. Те са предпоставка за реализиране на останалите общи европейски ценности. Как се прилагат те на практика в старите, новите и бъдещите страни членки на Европейския съюз?

Акцент в медийното отразяване на процеса на присъединяването на страната ни бе политическият процес, напредъкът по преговорните глави. Европейският съюз бе строгата страна по преговорите, а не отделният човек и неговата европейска идентичност. След присъединяването към ЕС пред добрата и сериозна журналистика се изправя ново и важно предизвикателство. Първата задача на истинската журналистика е да информира себе си, преди да започне да информира и образова обществото. Сложните политически процеси и още по-сложните механизми за формиране на европейските политики и функциониране на европейските органи изискват сериозна професионална подготовка, познания не само в една специфична област, но и познания за принципите и ценностите, върху които е изграден Съюзът, както и постоянно усъвършенстване на знанията и актуалност на информацията.

Журналистите са представители на четвъртата власт в демократичното общество. От тях се очаква да информират, да анализират, да образоват, да разследват, да защитават обществото. Да превеждат от езика на европейските институции на езика на аудиторията. Да превеждат и разпространяват посланията на европейската политика към хората. Да предоставят „територия", на която се срещат различни позиции и идеи, да предизвикват дебат по важните за обществото теми, да критикуват, да отстояват обществения интерес. Тяхната работа рефлектира върху всекидневието на

обикновения гражданин и подпомага процеса на формиране на индивидуалното му мнение. Журналистите изграждат част от отношението на хората към цялостната дейност на обществото. Поради това е необходимо да се усъвършенства техният професионализъм. С тази цел именно е създаден и наръчникът "Да преведем Европа". Той е помощно средство за всеки журналист, който желае да бъде полезен на своята аудитория. Благодарение на поместените материали сложната европейска терминология придобива разбираем и коректен облик, достъпен за всеки гражданин. Сборникът започва със същността на Лисабонската стратегия и основните разлики между нея и проекта "Конституция на ЕС". Тя ще бъде в основата на бъдещото стратегическо развитие на европейската идея като цяло. Детайлно са разгледани и „преведени" структурата и органите на ЕС, всички видове документи, обслужващи дейността на европейските институции и правната терминология в тях. Разработени са подробно и са изведени терминологични речници относно: вътрешен пазар, регионална политика, политика на европейския съюз за култура, образование и младеж, аудиовизия. С практическа насоченост са и поместените интернет адреси, насочени към европейски тематики.

Наръчникът е създаден по проект „Да преведем Европа", реализиран от Фондация „Национален съвет за журналистическа етика", финансиран от Изпълнителната агенция по аудиовизия, образование и медии към Европейската комисия.

Проект „Да преведем Европа”

Фондация „Национален съвет а журналистическа етика”

Стремежът на Фондация „Национален съвет за журналистическа етика” е да насърчава професионалното развитие на журналистическата общност. Основната цел на разглеждания проект е повишаване на професионалната намеса на журналистите в изграждането и разпространяването на общите европейски ценности, както и в разясняването на европейските политики и практики и сближаването на Европейския съюз с европейските граждани.

Тази цел се осъществява чрез съвместната работа на 24 млади практикуващи журналисти от печатни и електронни медии (16 участници от България и 8 участници от Гърция и Румъния) и публични лекции във факултетите по журналистика на университети в 5 български града.

Участници в програмата са студенти по журналистика, ориентирали професионалното си развитие към европейските тематики. Те са на такъв етап в получаването на образованието си, в който могат да се възползват от обмяната на идеи и опит, както и от придобиването допълнителни знания и умения. В рамките на четири модула участниците работиха заедно и задълбочиха професионализма си.

Критериите за подбор на участници се основат на подадено мотивационно писмо и есе на европейска тематика, приложени публикувани или излъчени материали на кандидатите и препоръки от университета, в който следват, както и показано добро ниво на работния за проекта английски език. При подбора се съблюдават равенството между половете и липсата на дискриминация.

Процесът на усъвършенстване на квалификацията на журналистите се осъществи под напътствията европейски депутати, висши служители на държавната администрация, утвърдени специалисти от международната журналистическа общност, експерти по европейски въпроси и европейско право, медийни експерти, съдии от Европейския съд по правата на човека и Съда на Европейските общности.

Темите на модулите и публичните лекции са:

I. История на ЕС. Европейски ценности. Институции и политики на ЕС. Процес на разширяване. Бъдеще на ЕС.

II. Европа на езика на отделния гражданин.

III. Европейска идентичност. Роля на медиите в изграждането на единна ценностна система.

IV. Професионална подготовка на журналистите, отразяващи дейността на европейските институции и европейските тематики. Ролята на watchdog журналистиката.

Изработен бе уебсайт, в който е публикувана цялата информация по проекта, включително презентации, лекции, дискусии, есета и журналистически разработки на участниците в проекта. Сайтът е с практическа насоченост и ще предоставя пространство на неограничен кръг журналисти да дискутират

професионални въпроси и да обменят информация.

Участниците в проекта изготвиха речник, озаглавен „Да преведем Европа". В него са обяснени основните терминологични похвати на европейските институции, основни документи и термини в регионалната политика, политиката за младежта и спорта и аудиовизията. Акцент е поставен върху терминологията, използвана при поясняване на Структурните фондове и техния проектен механизъм за финансиране. Речникът ще се разпространява безплатно чрез печатни издания и ще бъде публикуван на интернет страницата на Фондацията. Той ще бъде необходим за всеки журналист, който иска да бъде полезен на своята аудитория, предавайки сложната информация по европейски тематики на достъпен и коректен език.

Договорът от Лисабон или поглед в бъдещето

Кристина Христова,
отговорен редактор Evropa.Dnevnik.bg

След 1 януари 2009 г. Европейският съюз няма да е това, което беше. И въпреки че тази констатация носи лек носталгичен оттенък, в действителност тя просто предвестява конструктивните промени, които ще се случат след влизането в сила на Договора от Лисабон.

Защо беше необходим нов договор за Европейския съюз?

Европейският съюз вече наброява 27 страни членки, а още много чакат на вратата. Разрастването на Съюза трябваше да намери отражение и в договорите, които определят как успешно той да се развива, без да бъде блокиран от противоречивите национални интереси. Така се стигна до идеята за нов договор, който адекватно да отрази разширяването с 12 нови членки. Въпреки че е далеч от първоначалната идея за наднационална конституция, Договорът от Лисабон, който беше подписан през декември 2007 г., е исторически за по-нататъшната интеграция на ЕС, променяйки основно някои институции и създавайки нови.

Защо се провали идеята за европейска конституция, а Договорът от Лисабон – не?

Самата дума „конституция" беше достатъчна да уплаши най-евроскептично настроените нации в ЕС. В действителност ***Договорът за европейска конституция*** не се различава много от договора, който беше подписан в Лисабон. Основната разлика е, че в ***Договора от Лисабон*** са премахнати всички понятия, които биха навели на мисълта, че ЕС е федерална държава, а именно понятието „конституция", или пък такива символи като знаме, химн или валута, въпреки че последните три продължават да съществуват.

Освен това провалилият се през 2005 г. Договор за европейска конституция заменяше всички досегашни европейски договори с един единствен текст. За разлика от него Договорът от Лисабон внася изменения в двата основополагащи европейски договора – ***Договора за Европейската общност (ДЕО)*** и ***Договора за ЕС (ДЕС),*** известен още като ***Договора от Маастрихт,*** приет през 1992 г. Новият европейски договор изменя и ***Договора от Амстердам,*** приет през 1996 г., и ***Договора от Ница,*** приет през 2000 г.

Политическата воля също изигра своята роля този път. След като на референдумите във Франция и в Ирландия Договорът за европейска конституция се провали, сега вече правителствата са твърдо решени това да не се повтори и преименуваният договор вече няма да се подлага на одобрение от гражданите (освен в Ирландия), а ще бъде гласуван в националните парламенти. В България на 21 март 2008 г. парламентът ратифицира Договора от Лисабон със 195 гласа „за", 15 „против" и нито един въздържал се.

Защо тези промени трябва да интересуват нас, обикновените граждани?

Промените в европейските документи трудно могат да развълнуват обикновените граждани, които често подминават такива въпроси с презумпцията: „това е за политиците, ние нямаме думата там". Договорът от Лисабон обаче за първи път в историята на ЕС облича в законодателна рамка значението на гражданското мнение. С него се въвежда „инициативата на европейските граждани". Новата клауза посочва, че „1 млн. граждани от значителен брой страни членки могат да поемат инициативата да приканят Комисията да представи подходящо предложение по въпроси, по които според гражданите е необходим законов акт на Съюза".

Освен това Договорът от Лисабон прави законово обвързваща Хартата за фундаменталните човешки права. Този документ съдържа общо 54 члена, посветени на правата на гражданите (на техните свободи, на тяхната равнопоставеност, на техните икономически и социални права).

Как се променя ролята на националните и европейския парламенти?

Освен с включването на „гражданската инициатива" сред демократичните новости в Договора за реформа е и повишаването на ролята на националните парламенти, на които е гарантирано правото да се намесват пряко в европейския законодателен процес. Те ще имат повече възможности да участват в работата на ЕС най-вече благодарение на нов механизъм, гарантиращ, че Съюзът действа само тогава, когато резултатите могат да бъдат постигнати по-добре на равнище ЕС (субсидиарност).

Европейският парламент също ще разшири правомощията си със съвместно взимане на решения със страните членки по чувствителните въпроси, свързани със сигурността, правосъдието и законната имиграция.

Какво се променя в самото функциониране на Съюза?

Нови постове

Край с 6-месечното ротационно председателство на Европейския съвет! Съветът, обединяващ европейските лидери, вече ще има председател, който ще бъде избиран за 2 години и половина. Ротационното председателство ще се запази само за съветите на министрите на страните членки. Председателят на Европейския съвет ще подготвя срещите на върха и ще представлява ЕС на световната сцена.

Въвежда се и постът на върховен представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката за сигурност, който едновременно ще е и заместник-председател на Комисията по външни отношения. Нова европейска служба за външна дейност ще оказва помощ и подкрепа на върховния представител.

Опростена процедура за взимане на решения в Съвета на министрите

Разширяват се областите на взимане на решения с квалифицирано мнозинство вместо с единодушие – процедура, която досега спъваше или бавеше с години приемането на важни промени. Новите области са свързани главно

със съдебното и полицейското сътрудничество. Британците и ирландците постигнаха правото да не прилагат взетите в тези области решения, когато поискат. Те обаче не могат да попречат на останалите членове на Съюза да прилагат решенията. Единодушното взимане на решения остава в сила за външната политика, данъчната политика, социалната политика и за промени в съществуващите европейски договори.

Самото гласуване с квалифицирано мнозинство също е променено. То ще се основава на принципа на двойното мнозинство: решенията в Съвета на министрите ще се нуждаят от подкрепата на 55 % от държавите членки (в момента 15 от 27 страни в ЕС), представляващи поне 65 % от населението на Съюза. За да не може малък брой страни с голямо население да попречат на вземането на дадено решение, блокиращото малцинство трябва да включва поне четири страни членки, в противен случай квалифицираното мнозинство ще се смята за достигнато дори ако критерият за населението не е изпълнен.

Прилагането на тази система на приемане на решенията се отлага до 2014 г. и дори в някои случаи до 2017 г. след постигането на сложен компромис с Полша.

По-малко бюрокрация

От 2014 г. броят на комисарите ще бъде намален, за да стане Комисията по-ефективна. Вече няма да има един комисар от всяка страна, а от две трети от държавите членки. Комисарите ще бъдат избирани по равноправна ротационна система сред страните членки, като мандатът им ще е 5 години. Така в две от всеки три комисии ще има по един представител на всяка страна членка.

Европейският парламент ще има максимум 751 членове. Броят на депутатите от всяка страна е определен на максимум 96 и минимум 6.

Променят ли се политиките на ЕС?

Договорът от Лисабон въвежда нови европейски цели като обща енергийна политика и обща политика за борба с измененията на климата и глобалното затопляне. Новият договор признава важността на обществените услуги и въвежда така наречената социална клауза, която трябва да се взима предвид при прилагането на всяка европейска политика. Включена е и „клауза за солидарност", посочваща, че Съюзът и неговите страни членки ще действат съвместно в дух на солидарност, ако някоя държава членка стане обект на терористично нападение или е жертва на природно или предизвикано от човека бедствие.

А ако всичко това не ни хареса и не искаме повече да сме в ЕС?

В Договора от Лисабон за първи път е включена изрична клауза, която дава на всяка страна членка правото да напусне европейското семейство при условия, които тя договори с партньорите си.

Основни институции на ЕС

Европейска комисия

Договорна основа: чл. 5 на ДЕС; чл. 202, 211-219 на ДЕО; Икономически и валутен съюз (ИВС): чл. 98-124 на ДЕО; обща външна политика и политика за сигурност (ОВППС): чл. 18, 22, 27 на ДЕС; разпоредби за полицейско и правосъдно сътрудничество по наказателни дела: чл. 36, 39, 42 на ДЕС; засилено сътрудничество: чл. 40 (трети стълб), чл. 43 на ДЕС, чл. 11 на ДЕО (първи стълб).

Цели: контрол върху спазването на законите на Общността; осигуряване на съобразеното с правния ред функциониране и развитие на Общия пазар; Комисията е създадена да бъде пазител на законите на Общността, двигател на интеграцията и изпълнителен орган на Общността.

Инструменти: монопол върху инициативите в рамките на ЕО, решения за осъществяването им; вторично законодателство; право на сезиране на Европейския съд; управление на бюджета на ЕО; представителство в трети страни и в международни организации.

Интернет адрес: http://ec.europa.eu/index_en.htm.

Комисията, която от 1993 г. е наречена Европейска комисия, е един от главните органи на Европейската общност. В по-тесен смисъл тя е колегията от 29 комисари и Барозу, а в по-широк – и подчиненият им административен апарат. Комисията се смята за европейска инстанция, членовете на която са задължени от договорните закони да се грижат за благото на Общността и при това да действат независимо от националните правителства. Заедно със Съвета на ЕС и Европейския парламент Комисията играе централна роля при намиране на решения в жизненоважните сфери на политиката на Европейския съюз.

Структура на ЕК

- *Колегия*
- *Кабинети*
- *Общи и вътрешни служби*
- *Бюро за официални публикации*
- *Служба за хуманитарна помощ (ECHO)*
- *Служба за сътрудничество (EuropeAid)*
- *Европейска служба за борба с измамите (OLAF)*
- *Евростат (Eurostat)*
- *Служба за съвместен превод и конференции*
- *Генерална инспекция*
- *Генерален секретариат (SG)*
- *Юридическа служба (SJ)*
- *Служба за преса и информация*
- *Преводаческа служба*

Генерални дирекции (ГД): ГД „Бюджет"; ГД „Вътрешен пазар"; ГД „Енергетика и транспорт"; ГД „Здравеопазване и закрила на потребителя"; ГД „Икономика и финанси"; ГД „Конкуренция"; ГД „Околна среда"; ГД „Външни отношения"; ГД „Данъци и митнически съюз"; ГД „Заетост и социални въпроси"; ГД „Изследвания"; ГД „Информационно общество"; ГД „Образование и култура"; ГД „Личен състав и развитие"; ГД „Правосъдие и вътрешни работи"; ГД „Предприятия"; ГД „Развитие"; ГД „Разширяване"; ГД „Регионална политика"; ГД „Риболов"; ГД „Селско стопанство"; ГД „Търговия"; ГД „Финансов контрол".

ОЛАФ: Заради измами и злоупотреба със средства от страна на Службата за хуманитарна помощ през 1998 г. Европейският парламент предлага да се създаде Служба за борба с измамите ОЛАФ (OLAF – Office de la lutte anti-fraude). В допълнение към задачите, които до момента са били прехвърляни към създадената през 1989 г. Служба за разследване на измами УКЛАФ, ОЛАФ (като нейна наследничка) води разследвания за корупция и измами във всички органи на Европейския съюз. При разследванията, които излизат извън тази област, Службата работи съвместно с органите на правосъдието в страните членки на ЕС. Въпреки че е организирана към Комисията, от 1 юни 1999 г. Службата работи при пълна оперативна независимост.

Европейска сметна палата

Договорни основи: чл. 246-248 на ДЕО.

Задачи: проверява редовността на приходите и разходите на общностите.

Състав: 26 членове

Седалище: Люксембург.

Процедура на вземане на решения: приема доклади, становища и декларации за благонадеждност с мнозинството от своите членове.

Интернет адрес: http://www.eca.europa.eu.

Европейската сметна палата (ЕСП) е органът, отговарящ за външния финансов контрол и ревизия на Европейските общности.

ЕСП се създава от Договора за промяна на определени финансови разпоредби през 1975 г. По този начин се издига ролята на външния финансов контрол, станал необходим с постепенното отделяне на финансирането на бюджета на Общността от вноските на страните членки чрез система от собствени вземания (т. нар. собствени средства), която е резултат от съответното решение на Съвета от 1970 г. Палатата започва дейността си като независима институция за контрол на трите общности през октомври 1977 г. С Договора от Маастрихт тя бива равнопоставена с останалите органи на Общността. Договорът от Амстердам и Договорът от Ница издигат ролята и авторитета на ЕСП и увеличават нейните правомощия.

Европейска централна банка

Договорни основи: чл. 8, 105-124 от ДЕО; Протокол към ДЕО за Устав на Европейската система на централните банки (ЕСЦБ) и на Европейската централна банка (ЕЦБ).

Цели: осигуряване на стабилност на цените; подкрепа на общата икономи-

ческа политика на Общността, докогато това е възможно, без да се накърни целта за стабилност на цените.

Инструменти: разпоредби, решения, директиви и мерки, становища. Структура: Европейската централна банка заедно с националните централни банки на страните участнички образува ЕСЦБ. Органите за вземане на решения на Европейската централна банка са Управителният съвет на ЕЦБ, Съвет на ЕЦБ и Разширен съвет на ЕЦБ.

Седалище, персонал: Франкфурт на Майн; през 2001 г. – около 1100 служители.

Интернет адрес: http://www.ecb.eu.

С решението, взето от държавните правителствени ръководители на Европейския съвет, за преминаване към третия етап на Икономическия и валутен съюз на 1 юни 1998 г. официално бе създадена Европейската централна банка. От 1 януари 1999 г. и началото на ИВС на държавите участнички в еврозоната ЕЦБ пое всички правомощия, установени в ДЕО. Създаването на ЕЦБ бележи още една стъпка в историята на европейската интеграция. Досегашните дванадесет държави членки на еврозоната (т.нар. Еврогрупа) по този начин предадоха значителна част от своя държавен суверенитет в областта на валутната политика на ЕСЦБ и на ЕЦБ, която така поема централна роля в паричната и валутна политика. Връщане на прехвърлените правомощия във важни сфери почти не е възможно или е възможно само в кризисни сценарии, които досега не са проиграни.

Европейски парламент

Договорни основи: чл. 4, 5, 21, 28, 39, 41 от ДЕС; чл. 7, 189-201, 214, 251 на ДЕО; Договор от Ница: чл. 2 от Протокола за разширяване на ЕС и Декларацията за разширяване на ЕС.

Състав: 785 пряко избрани депутати за срок от 5 години; (чл. 189 от Договора от Ница); депутатите се обединяват по многонационални политически парламентарни групи (фракции).

Правомощия: общи съвещателни и контролни правомощия (чл. 189 на ДЕО); право да гласува недоверие на Комисията (чл. 201 на ДЕО); право да участва в назначаването на новата Комисия и да номинира нейния председател (чл. 214 от ДЕО); самостоятелно право да назначава упълномощено лице за гражданите (чл. 195 от ДЕО); право на инициатива за изготвяне на единна процедура за преките избори за Парламента (чл.190 (4) от ДЕО); право да изиска от Комисията да изработи законодателни предложения (чл. 192 на ДЕО); правомощия в бюджетната сфера (чл. 272 на ДЕО); право да участва в процедурите за вземане на решения: задължително изслушване (ограничено в сферата на вътрешната и правната политика, чл. 39 от ДЕС); процедура на сътрудничество (чл. 252 на ДЕО) в сферата на Валутния съюз; процедура на съвместно вземане на решения в законодателството за вътрешния пазар, околната среда, технологиите, образованието и икономиката (чл. 251 на ДЕО); право на одобрение при споразуменията за приемане на нови членки и асоцииране (чл. 48, 49 от ДЕС, чл. 310 на ДЕО); право да задава въпроси или интерпелации към Комисията (чл. 197 на ДЕО), към Съвета и неговия президент в рамките на ОВППС и на

полицейското и правосъдно сътрудничество по наказателни дела (чл. 21, 39 от ДЕС).

Седалище: Страсбург. Генералният секретариат се намира в Люксембург, но все повече служби на Секретариата се преместват в Брюксел. Повечето заседания на парламентарните групи и комитети се провеждат в Брюксел.

Интернет адрес: http://www.europarl.europa.eu.

Европейският парламент е единственият пряко избиран и по този начин непосредствено легитимиран орган на Европейския съюз. ЕП представлява народите на държавите членки на ЕС. Ролята на евродепутатите е обаче да защитават определени общоевропейски политически цели (напр. зелените да защитават околната среда, независимо в коя държава на ЕС), а не националните интереси на страната, от която идват. Първоначално Европейската общност за въглища и стомана, Европейската икономическа общност и Европейската общност за атомна енергия имат „парламентарна асамблея", в която се делегират представителите на националните парламенти. Тази асамблея функционира заедно със Съвета като бюджетна институция на трите общности. Освен това тя притежава контролни правомощия и право за получаване на информация за Съвета и Комисията, както и право да гласува недоверие на Комисията. Още през 1958 г. Асамблеята сама се преименува на Европейски парламент, но едва влезлият в сила на 1 юли 1987 г. Единен европейски акт (ЕЕА) утвърждава избора на това име, както и въз основа на въвеждането на процедурата на сътрудничество и одобрение – политическото и правното оценностяване, към което депутатите (членовете на Европейския парламент) отдавна се стремят. Правата на ЕП непрестанно се разширяват в хода на договорните промени, каквито са ЕЕА, Договорът от Маастрихт (1993 г.), Договорът от Амстердам (1999 г.) и Договорът от Ница, както и на други извъндоговорни регулирания (междуинституционални споразумения между органите на ЕС). Същевременно правомощията на ЕП са ограничени в сферите на ОВППС, на полицейското и правосъдно сътрудничество по наказателни дела, на селскостопанската и социалната политика и политиката по заетостта, както и във външноикономическите отношения на ЕО.

Европейски съвет

Договорни основи: чл. 4, 13, 17, 23, 40а от ДЕС; чл. 11, 99, 128 от ДЕО; като съвет в състава на държавните и правителствени ръководители („Извънреден съвет"): чл. 7 от ДЕС; чл. 11, 121 от ДЕО; с Договора от Ница и чл. 214 от ДЕО.

Състав: държавните и правителствените ръководители на страните членки, както и председателят на Европейската комисия, подпомагани от министрите на външните работи и от един член на Европейската комисия.

Дата на основаване: 10 декември 1974 г.

Честотата на заседанията: най-малко два, но по правило три до четири пъти в година.

Процедура на гласуване: единодушие/консенсус; когато действа като съвет, в състава на който влизат държавните и правителствени ръководители и с квалифицирано мнозинство.

Интернет адрес: заключения на Европейския съвет http://europa.eu/european-council/index_en.htm.

Никоя друга „институция" не е формирала и не формира западноевропейския интеграционен процес в неговата цялост, както този труден за разбиране от правна и научна гледна точка комитет на държавните и правителствените ръководители на страните членки на ЕС. От срещата на върха в Хага през 1969 г. чак до приемането на важните решения на междуправителствените конференции през 80-те и 90-те години държавните и правителствените ръководители винаги са дефинирали проблемите на Западна Европа като общи задачи на Европейската общност и на Съюза и са установявали начина за тяхното разрешаване. Показателно за действията на самите правителствени ръководители и за общото разбиране на Европейския съюз е обстоятелството, че тази институция се разви по начин, различен от плановете и очакванията на нейните „отци основатели" в средата на 70-те години.

Съд на Европейските общности

Договорна основа: чл. 46 от ДЕС; чл. 220-245 от ДЕО; Протокол за Устав на Съда.

Цели: спазване на правото при тълкуването и прилагането на правото на Общността.

Състав: 27 съдии и 8 генерални адвокати.

Седалище: Люксембург.

Процедура за вземане на решения: пленарни заседания с възможност за създаване на колегии с трима, петима или седмина съдии. Съдът взема решенията си с мнозинство на закрити заседания.

Интернет адрес: http://curia.europa.eu.

Съдът на Европейските общности (Съд на ЕО) заедно с подчинения му Съд от първа инстанция (СПИ) образуват съдебната система на Европейския съюз. Създаден през 1952 г. като Съд на Европейската общност за въглища и стомана (ЕОВС), през 1958 г. с влизането в сила на Договорите за създаване на Европейската икономическа общност (ЕИО) и на Европейска общност за атомна енергия (ЕОАЕ, Евратом) Съдът на ЕО става съд на трите европейски общности. Разпоредбите на трите съгласувани помежду си договора за основаване на ЕО са допълнени и конкретизирани от Договора за ЕС, от Устава, процедурния ред и допълнителните процедури на Съда на ЕО, както и от решението за създаване на СПИ и неговия процедурен ред.

Договорът от Ница предвижда промени в съдебната система на общностното право. С оглед на нарастващия обем на работата и голямата натовареност на Съда на ЕО и на предстоящото разширяване на ЕС, той отваря различни възможности за ново формулиране на разделението на задачите между Съда на ЕО, СПИ и съдебните камари, които могат да бъдат въведени като допълнителни правораздавателни органи.

Състав и организация: Съдът на ЕО се състои от 27 съдии и 8 генерални адвокати, които биват назначавани от правителствата на държавите членки по общо съгласие в срок от шест години. На всеки три години част от състава на Съда се сменя, при което няма ограничения при повторно назначаване.

Предпоставка за назначаването на съдиите и генералните адвокати е наличието на независимост и отлична професионална квалификация. Независимо че в договорите не е залегнало това изискване, на практика всяка държава членка излъчва по един съдия.

Ръководството на правораздавателната дейност и управлението на Съда на ЕО е задължение на неговия председател, когото съдиите избират измежду редиците си за период от три години.

Задачата на генералните адвокати се състои в това да подпомагат Съда, като изготвят заключителни становища по отделните дела. При това става дума за един вид правна препоръка, в която генералният адвокат се произнася напълно безпристрастно и независимо по правните и специални въпроси по делото и представя пред Съда на ЕО конкретно предложение за решение, което не е обвързващо.

Съдът на ЕО принципно заседава в пленарни заседания, но за определени подготвителни задачи или определени групи от правни материи може да назначи специални колегии. На практика в момента процедурата с колегиите се е превърнала в правило. Решенията се вземат с обикновено мнозинство, при което нечетният брой на съдиите винаги предотвратява възникването на „патови ситуации".

С решение на Съвета от 24 октомври 1988 г. се създаде Съд от първа инстанция, който бе подчинен на Съда на ЕО и който започна дейността си на 31 октомври 1989 г. Причина за разширяване на съдебната система с допълнителна инстанция за определени процедури на подаване на искове и жалби бе преди всичко значителното увеличаване на работата на Съда на ЕО. Докато първоначално задачите на СПИ са ограничени в малко на брой сфери, през 1993 г. започва разширяване на неговите правомощия. Това ще продължи с Договора от Ница, който предвижда оценностяване на правораздаването на СПИ и възможно прехвърляне на допълнителни правомощия. Съставът и организацията на СПИ по същество повтарят тези на Съда на ЕО, но СПИ не разполага с генерални адвокати. Освен това пленарните заседания са изключение.

Съвет на Европейския съюз

Договорна основа: чл. 5, от ДЕС; чл. 7, 202-210 от ДЕО.

Задачи: главно правомощие за вземане на решения за реализация на залегналите в договорите цели; издаване на разпоредби; прехвърляне на правомощия към Комисията за изпълнение на разпоредбите; съгласуване на икономическата политика на страните членки; упражняване на изпълнителни правомощия.

Състав: на ниво министри по един представител на държава членка, който може да действа като овластен да обвързва националното си правителство (чл. 203 от ДЕО). Съветът заседава в различен състав в зависимост от проблемите за обсъждане.

Седалище и личен състав: Брюксел; през месеците април, юни и октомври Съветът заседава в Люксембург; около 2500 служители в секретариата на Съвета.

Процедура за вземане на решения: Според проблемите вземане на решения с обикновено, квалифицирано мнозинство, особени квалифицирани мнозин-

ства и единодушие; в някои случаи е валидно модифицирано вето.

Интернет адрес: http://consilium.eu.int/.

Съветът на Европейския съюз е представителството на страните членки в политическата система на ЕС. По този начин той представлява директната връзка между равнището на ЕС и представителството на интересите на държавите членки.

Комитет на постоянните представители (КПС/КОРЕПЕР):

Комитетът на постоянните представители е орган, подчинен на Съвета на ЕС. Той се състои от представители на страните членки с ранг посланици и според чл. 207 от ДЕО е отговорен за подготовката на заседанията на Съвета, както и за задачите, които му възложи Съветът. КПС се състои от две части, които съответно се събират веднъж седмично: КПС I се състои от представители на посланиците, а КПС II – от самите постоянни представители. КПС има на свое подчинение около 300 специализирани работни групи. Допълнително съществува и Извънреден комитет за селското стопанство, към който принадлежат делегати от министерствата на страните членки. Най-важната задача на КПС е да оценява състоянието на досиетата на Общността, както и да подготвя решенията, които Съветът трябва да приеме, така че по правило Съветът трябва да заседава само по спорни или по-сложни материи.

Съвет на Европа

Членове: договорните партньори по Устава, в момента 47 европейски държави.

Дата на основаване и седалище: 5 май 1949 г.; Страсбург.

Договорни основи: Устав на Съвета на Европа от 5 май 1949 г.

Органи и институции: Комитет на министрите (състоящ се от 47 външни министри или техни упълномощени лица); Парламентарна асамблея (образувана от 2 до 18-членни парламентарни делегации на държавите членки, в момента общо 659 депутати) Конгрес на общините и регионите на Европа; Фонд за социално развитие.

Работни области: изграждане и осигуряване на демокрацията, правни отношения между държавите; спазване на правата на човека; опазване на европейското културно наследство; форум за проблеми като липсата на толерантност, миграцията, новите технологии, биоетиката, тероризма, международната престъпност.

Интернет адрес: http://www.coe.int.

Съветът на Европа е основан от десет държави на 5 май 1949 г. като първата европейска организация от държави след Втората световна война. На 13 юли 1950 г. към него се присъединява и Федерална република Германия. Съгласно чл. 1 на Устава Съветът на Европа трябва да създава „по-тясна връзка между своите членове за защита и насърчаване на идеалите и принципите, които образуват тяхното общо наследство, както и да подпомага икономическия и социалния прогрес". Тази задача трябва да бъде изпълнена чрез общи действия в икономическата, социалната, културната, научната, правната и административната сфера, както и чрез защита и развитие на правата на

човека и основните свободи. Съветът на Европа няма пълномощия да решава въпроси от сферата на националната отбрана.

Особена грижа на организацията представлява развитието и съхранението на принципите на правовите държави в Европа. Представители на Съвета на Европа консултират държавите членки при изготвяне на конституции и закони, отнасящи се до принципите на правовата държава, демокрацията или правата на човека. Те следят за законното протичане на парламентарни и други важни избори в държавите членки на Съвета на Европа и държавите, които искат да станат негови членове. Комитети на Съвета на Европа преценяват дали държавите членки спазват определени права на гражданите и дали гражданите не са подложени на изтезания от страна на държавни органи.

Съветът на Европа може да посочи като резултат от своята работа най-вече европейските споразумения, сключени в неговите рамки по споменатите теми. Конвенциите на Съвета на Европа, броят на които надхвърля 170, формират правото на неговите членки. Основополагаща е подписаната на 4 ноември 1950 г. Европейска конвенция за защита правата на човека с 11 протокола, Европейската социална харта, подписана на 18 октомври 1961 г., Конвенцията против изтезанията от 26 ноември 1987 г. и Конвенцията за малцинствата от 1 февруари 1995 г.

Омбудсман

Договорна основа: съгласно чл. 195 на ДЕО Европейският парламент назначава за срок от един избирателен период упълномощено лице за гражданите, което приема от всеки гражданин на Съюза оплаквания за неуредици в дейността на органите или институциите на Общността. При основателни оплаквания омбудсманът може да предизвиква проверки, които насочва към ЕП или към засегнатия орган. През юли 1995 г. финландецът Ягоб Магнус Сьодерман бе избран от Европейския парламент за упълномощено лице за гражданите. През 2003 г. Европейският парламент избира П. Никифорус Диамандурос за европейски омбудсман и той заема поста си на 1 април 2003 г.)

Пощенски адрес: Palais de l'Europe, F-67006 Strassburg Cedex.

Интернет адрес: http://ombudsman.europa.eu/home/bg/default.htm.

Договори и документи

Acquis communautaire

Acquis communautaire е корпусът от всички действащи правни норми на Европейския съюз. Той обхваща всички валидни договори и правни актове. Съществено условие за разширяването на ЕС е пълно приемане на acquis от страна на страните кандидатки за членство.

Бяла книга

В терминологията на ЕС една Бяла книга съдържа служебно разработени, концептуални предложения за определени политически области. За разлика от Белите – Зелените книги са концептуални разработки, които се представят като дискусионен модел за намиране на решения. Например представената през лятото на 2001 г. Бяла книга за европейско управление предвижда ЕС да се формира като по-демократичен и възможно най-много граждани бъдат включени в взимането на политическите решения.

Директиви

Директивите са правни актове на органите на Общността. Чрез Съвета или Комисията държавите членки на ЕС се задължават да издават или променят национални правни актове в рамките на един фиксиран период за изпълнение на поставената от директивата цел.

Регламент

Регламентът е най-силната форма на законодателната дейност на Общността, един регламент има общо действие. Той е задължителен във всичките си части и след неговото приемане важи непосредствено във всяка държава членка.

Римски договори

Римските договори са Договорите за основаването на Европейската икономическа общност и на Европейската общност за атомна енергия, както и техните допълнителни протоколи. Тези договори бяха подписани в Рим на 25 март 1957 г. от Белгия, Федерална република Германия, Франция, Италия, Люксембург и Холандия. Те са предшествани от образуването на Европейската общност за въглища и стомана, която заедно с ЕИО и Евратом образува Европейските общности. Най-важният договор е Договорът за ЕИО (от 1993 г. преименуван в Договор за ЕО), в преамбюла на който са формулирани основните цели, между които са: тясно обединение на европейските народи, икономически и социален напредък на страните, постоянно подобряване на условията за живот и заетост, запазване на мира и свободата. Римските договори влязоха в сила на 1 януари 1958 г. чрез Единния европейски акт, както и Договорите от Маастрихт (1993 г.), Амстердам (1999 г.) и Ница (подписан през 2001 г.) Римските договори претърпяха досега четири големи ревизии.

Договор за ЕИО

На 25 март 1957 г. в Рим Белгия, Федерална република Германия, Франция, Италия, Люксембург и Холандия подписват договорите за основаването на Европейската икономическа общност и на Европейската общност за атомна енергия. Като най-обхватен договор Договорът за ЕИО е ядрото на европейското обединение. Чрез ЕЕА (ратифициран през 1987 г.) и Договора от Маастрихт (1993 г.), Договора от Амстердам (1999 г.), както и подписания през 2001 г. Договор от Ница Договорът за ЕИО претърпява четири големи ревизии. С влизането в сила на Договора от Маастрихт Договорът за ЕИО бе преименуван в Договор за ЕО.

Европейска общност за атомна енергия

Създадената през 1957 г. заедно с ЕИО Евратом е една от трите европейски общности. Нейната цел е контролът и координирането на използването на ядрената енергия за граждански цели между страните членки на ЕС. Договорът за Евратом предвижда изграждането на правна система за работа с ядрени материали, както и на една институция за сигурност и контрол, за да се регулира международното снабдяване на страните членки с ядрени суровини и атомна техника. Евратом има Обща изследователска служба. С Договора за сливане органите на ЕИО, ЕОАЕ и ЕОВС се сливат през 1967 г.

Европейска общност за въглища и стомана

ЕОВС или Монтанюнион е създадена през 1951 г. като първата от европейските общности между Федерална република Германия, Франция, Италия, както и държавите от Бенелюкс. Създаването на общ пазар за въглища и стомана има и задачата да включи ФРГ в следвоенна Европа и да гарантира мира в Западна Европа. Чрез така наречения Договор за сливане органите на ЕОВС, ЕИО и ЕОАЕ се обединяват през 1967 г.

Термини към основните договори и документи

Приложимо право

Концепцията за приложимо право е специфична концепция на международно частно право и се отнася до националното право, което управлява определен правен въпрос в международен контекст. Съдилището, което разглежда дадено дело, не прилага непременно съответното национално право за уреждане на спора. Когато правните взаимоотношения между частни лица имат международно измерение (напр. когато те са от различни националности или не живеят в една и съща страна), могат да се прилагат законите на няколко различни държави. Действително приложимото право се определя от правилата, предвидени за случаи, в които има противоречие на законите. Конвенцията за правото, приложимо към договорните задължения, подписана в Рим през 1980 г. под егидата на Европейската икономическа общност, унифицира противоречащите си правила в тази област на държавите членки.

Автентичен инструмент

Автентичният инструмент е документ, в който е записано правно действие или факт, чиято автентичност е удостоверена от публичен орган. Определени автентични инструменти са приложими. Пример е продажбата на недвижимо имущество, подготвена от нотариус или адвокат. Автентични инструменти, които са приложими в дадена държава членка, могат да бъдат приложени в друга държава членка в съответствие с опростена процедура, предвидена в Регламент Брюксел I.

Брюксел I

Изразът „Брюксел I" често се използва, за да означи Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела. Този инструмент регулира предоставянето на международна юрисдикция между държави членки на Европейския съюз и условията и процедурите за признаване и привеждане в изпълнение на съдебни решения, издадени в държавите членки, автентични инструменти и уреждания на спорове от съда. Той замени Конвенцията Брюксел I от 27 септември 1968 г. по отношение на всички държави членки, с изключение на Дания.

Брюксел II

Изразът „Брюксел II" често се използва, за да означи Регламент (ЕО) № 1347/2000 на Съвета от 29 май 2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения, свързани с брачните въпроси и с въпросите на родителската отговорност за децата на двамата съпрузи. Регламентът излага правилата, които управляват международната юрисдикция, признаването и привеждането в изпълнение на съдебните

решения в случаите, свързани с развод, разделяне и анулиране на брака и решенията, свързани с родителската отговорност за децата на двамата съпрузи, издадени във връзка с тях. Тя замени Конвенцията Брюксел II от 28 май 1998 г. по отношение на всички държави членки, с изключение на Дания.

Съдебна практика, основана върху прецеденти

Терминът „съдебна практика, основана върху прецеденти“ се използва в международен мащаб, за да посочи правните правила, произтичащи от набор от сходни решения на съдилищата. Съдебната практика, основана върху прецеденти, на Съда на Европейските общности е особено богата на решения, свързани с интерпретацията на Договорите, директивите и регламентите на Общността. Тя е източник на правото на Общността.

Съобщение на Комисията

Съобщението е свързан с политиката документ без задължителна тежест. Комисията поема инициативата за публикуването на съобщение, когато иска да изложи своето собствено мнение по въпрос, свързан с дадена тема. Съобщението няма правна сила.

Препоръка на Комисията

В правото на Общността препоръката е правен инструмент, който насърчава онези, до които е адресиран, да действат по определен начин, без да е обвързващ за тях. Дадена препоръка дава възможност на Комисията (или Съвета) да установи необвързващи правила за държавите членки или в определени случаи за гражданите на Съюза.

Право на Общността

„Право на Общността“ означава набор от правила, приети от Европейската общност. Правото на Общността се състои главно от Договорите и инструментите, приети от институциите по Договорите, например регламенти и директиви. Съдебната практика на Съда, основана върху прецеденти, също е един от източниците на правото на Общността. Правото на Общността се отличава от международното публично право в определени отношения.

Договорни задължения

Когато две лица сключат договор, те обикновено поемат двупосочни задължения – едната страна приема да предостави на другата стоки или услуги, а другата – да заплати цената за тях. Всяка от страните по договора също е обвързана от задължение към другата да я обезщети, в случай че договорът не бъде изпълнен както трябва или в случай че изобщо не бъде изпълнен.

Конвенция

Конвенциите са известни също като договори или споразумения и са най-широко използваните инструменти на международното публично

право. Конвенцията е споразумение между няколко държави и/или международни организации, които излагат закона за взаимоотношенията между тях и между съответните граждани. Конвенциите могат да бъдат двустранни, т.е. сключени между две държави. Това беше обичайната ситуация, преди да бъдат създадени международните организации и да бъде предоставена възможност за сключване на многостранни конвенции, които се подписват от повече от две държави. Много от многостранните конвенции са договорени под покровителството на международни организации като например Хагската конференция по международно частно право и Съвета на Европа. Конвенцията Брюксел I е сключена през 1968 г. между държавите членки на Европейската икономическа общност. Европейската общност редовно сключва от името на държавите членки конвенции с една или повече трети страни. Щом дадена конвенция е подписана от представителите на съответните правителства, тя трябва да бъде ратифицирана или одобрена от съответните национални органи, което обикновено означава от националния парламент. В определени държави ратифицираните конвенции имат пряко влияние върху вътрешния правов ред. В други – конвенциите, които са били ратифицирани, имат влияние, само в случай че са били транспонирани в националния правов ред, например под формата на закон.

Конвенциите са инструменти на международното публично право и се различават от инструментите на правото на Общността в следните отношения:

- *В международното публично право проблемите, свързани с тълкуването и повдигнати от конвенциите, в определени случаи могат да бъдат уредени от националните съдилища. По правило не съществува специална система от съдилища, която да гарантира еднаквост при тълкуването и поради това – в прилагането на конвенциите. В правото на Общността Съдът има грижата да осигури еднакво тълкуване.*
- *В международното публично право няма обща система от съдилища, които могат да накажат дадена държава, която не изпълнява своите задължения по дадена международна конвенция. В правото на Общността Съдът може да обяви, че съществува нарушение и може да стигне дотам, че да наложи парични глоби.*

Решение

В правото на Общността дадено решение е законодателен инструмент, задължителен в своята цялост за всички, до които е адресиран. Дадено решение може да бъде прието по Договора за ЕО от Европейския парламент и Съвета, от Съвета или от Комисията. Решенията рядко се използват в областта на съдебното сътрудничество по граждански дела. Европейската съдебна мрежа по граждански дела е създадена с решение на Съвета.

Директива

В правото на Общността директивата е законодателен инструмент, задължителен за държавите членки, до които е адресирана, по отношение на резултата, който трябва да бъде постигнат, но оставя държавите

свободни сами да определят формата и методите. Директивите могат да бъдат приети по Договора за ЕО от Европейския парламент и Съвета, от Съвета или от Комисията. Институциите на Общността използват по-често регламенти вместо директиви в съдебното сътрудничество по граждански дела. Щом бъде приета, директивата на Общността трябва да бъде транспонирана от всяка държава членка, т.е. тепърва трябва да бъде внедрена в националното законодателство.

Приложимост

Приложимостта е концепция на гражданската процедура. Съдебните решения са приложими в смисъл, че могат да бъдат приведени в изпълнение, ако е необходимо, с помощта на силите на закона и реда. Присъдите и автентичните инструменти, обявени за приложими, са главните документи, които са приложими. Приложимостта е ограничена до държавата на съда, издал решението. За да бъде приложимо в чужбина, решението трябва да бъде обявено за приложимо (чрез процедурата, известна в някои страни като екзекватура), а в Обединеното Кралство и Ирландия – да бъде регистрирано.

Привеждане в изпълнение

Привеждането в изпълнение на дадено съдебно решение се състои в осигуряване на съответствие с него, ако е необходимо посредством допустима от закона принуда, включително чрез намеса от страна на силите на реда и закона. Ако спечелите дело в съда, но другата страна не се съгласи непосредствено с нареждането на съда, в зависимост от ситуацията можете да се обърнете към полицията или към съдия-изпълнител, за да бъде изпълнена присъдата. Привеждането в изпълнение засяга присъдите на съда, арбитражните решения, автентичните инструменти и уреждания на съда, които са обявени за приложими. Например това може да доведе до налагане на запор над авоарите на длъжника или до изгонване на наемател. Основно дадена присъда може да бъде приведена в изпълнение в държавата, в която е била издадена. Привеждането в изпълнение в чужбина изисква екзекватура или процедура за регистрация.

Екзекватура

Екзекватурата е концепция, специфична за международното частно право, и означава решение на съд, който дава право за привеждане в изпълнение в дадената страна на присъда, арбитражно решение, автентични инструменти или уреждания на съда, издадени в чужбина. Премахването на процедурата за екзекватура между държави членки за всички съдебни решения по граждански и търговски дела, е крайната цел на Програмата за взаимно признаване, приета от Комисията и Съвета през декември 2000 г.

Съд

Концепцията за съд е специфична за международното частно право. Тя означава съдът, в който се внася дадено дело. Концепцията за съда подчертава концепциите lex fori и избиране на най-удобния съд.

Избиране на „най-удобния“ съд

Концепцията „избиране на „най-удобния“ съд“ е специфична за международното частно право. Лице, което поема инициативата да внесе дело в съда, може да се изкуши да избере съдилището въз основа на приложимото там право. Лице, което започва дело, може да бъде изкушено да избере даден съд не защото той е най-подходящият, а поради това, че правилата относно противоречието на закони, които той прилага, ще доведат до прилагането на закона, който това лице предпочита.

Зелена книга

Зелената книга е документ за консултация по определена тема, публикуван от Комисията, за да предизвика реакции по различни въпроси от страна на заинтересованите кръгове. Целта на Комисията при публикуването на Зелена книга е по-добре да определи бъдещите насоки на своята политика по въпроса.

Международна юрисдикция

Международната юрисдикция е специфична за международното частно право. Тя се отнася до факта, че съдилищата на дадена страна ще бъдат най-подходящите за изслушване и определяне на дадено дело, което има международно измерение. Един спор има международно измерение, когато например страните имат различни националности или когато не са жители на една и съща страна. В подобна ситуация съдилищата на няколко страни могат да имат юрисдикция по случая и тогава се получава това, което познаваме като противоречие на юрисдикции. Правилата на международната юрисдикция излагат критерии за определянето на страната, чиито съдилища ще имат юрисдикция по делото.

Lex causae

Концепцията „lex causae” е специфична за международното частно право и означава правото, което определя делото по същество, което е посочено от правилата за противоречие между законите.

Lex fori

Концепцията „lex fori” е специфична за международното частно право и означава правото на съда, в който е внесено делото. Когато внесеното в съда дело има международно измерение, съдът трябва да реши кое е правото, приложимо в случая. В определени обстоятелства, ще се прилага lex fori. Традиционно lex fori управлява въпросите, свързани с процедурата, независимо от lex causae.

Lex loci delicti

Концепцията „lex loci delicti” е специфична за международното частно право и се отнася до правото на страната, където от гледна точка на недоговорните задължения е възникнало събитие, свързано с причиняване на вреда.

Недоговорни задължения

Съществуват недоговорни задължения, където лицето, което е отговорно за загубата, претърпяна от друго лице, трябва да компенсира жертвата – както например при пътни произшествия, увреждане на околната среда или клевета.

Международно частно право

Изразът „международно частно право“, използван в широк смисъл, означава набор от законови правила, които управляват международни взаимоотношения между частни лица. Изразът „международно частно право“ няма еднакво значение във всички държави членки. В Германия и Португалия например той се отнася единствено до правилата, предвидени при противоречие на закони (вж. по-горе „Приложимо право”), докато в други системи включва набор от правила, свързани с международната юрисдикция, признаването и изпълнението на чуждестранни присъди. Всички тези правила, свързани с приложимото право, международната юрисдикция и признаването и привеждането в изпълнение на чуждестранни присъди, осигуряват решения на трудностите, които могат да възникнат в резултат от факта, че даден случай може да включва няколко отделни правни системи. Като пример може да се посочи случаят с двама съпрузи с различна националност, които искат да се разведат: кой съд ще има юрисдикция да уреди развода и кое право ще се приложи? Друг пример – когато в дадена държава членка се случи произшествие, в резултат на което бъдат причинени загуби за други държави членки – към съдилищата на коя държава следва да се обърнат жертвите и кое право ще прилагат съдилищата? Източниците на правилата на международното частно право са законодателството, съдебната практика и академичните трудове във всяка от държавите. Независимо от името си, международното частно право е дело само на националното право. Някои от тези национални правила може да са били стандартизирани в международни конвенции или инструменти на Общността. Стандартизирането прави възможно да се избегнат ситуации, в които съдилищата на две държави претендират за юрисдикция по техните национални правила на международното частно право и по едно и също дело издават противоречащи си присъди.

Международно публично право

Международно публично право означава набор от законови правила, които управляват международни взаимоотношения между публични органи като например държави и международни организации. Конвенциите и еднаквите закони са общи инструменти на международното публично право.

Признаване

Признаването е специфична за международното частно право концепция. Признаването на присъда, издадена в държава членка, е другото средство за съгласие с това, че тя може да има последици там. Основно присъдите имат последици само в държавата, в която са издадени. Признаването им в друга държава е възможно, само ако правото на другата държава позволи

това или ако това е предвидено в международна конвенция или инструмент на Общността. Според Регламент Брюксел II например, който излага условията, при които съдебните решения, свързани с брачни въпроси, могат да бъдат признати, решението за развод в дадена държава членка може да бъде използвано за промяна на регистрите по брачното положение в друга държава членка.

Регламент

В правото на Общността, регламентът е инструмент от общ характер, който е задължителен в своята цялост и пряко приложим във всички държави членки. Регламентите могат да бъдат приемани по Договора за ЕО от Европейския парламент и Съвета, от Съвета или от Комисията. Регламентите често се използват в областта на съдебното сътрудничество по граждански дела. Те са пряко приложими, затова не изискват транспониране във вътрешното право на държавите членки и пряко създават права или налагат задължения.

Рим I

„Рим I" е израз, често използван за обозначаване на Конвенцията от 1980 г. относно договора към договорните задължения, подписана под покровителството на Европейската икономическа общност.

Рим II

„Рим II" е израз, често използван за обозначаване на проектоинструмента на Общността относно правото, приложимо към недоговорните задължения.

Еднакви закони

Еднаквите закони са инструменти, подготвени съвместно от няколко държави и/или международни организации, за да подпомогнат държавите, които искат да реформират и модернизират своето законодателство. Международни организации като UNCITRAL и UNIDROIT изготвят еднакви закони.

Вътрешен пазар

Европейският вътрешен пазар се разбира като общия пазар на Европейската общност, в който са премахнати препятствията пред свободното движение на стоки, капитали, лица и услуги в съответствие с договорното право на ЕО. Наред с още нереализираното прилагане на разпоредбите на вътрешния пазар в националното право, вътрешноевропейската търговия бива спъвана чрез отделни, все още съществуващи технически пречки. Програмата за вътрешния пазар има позитивно влияние върху голям брой области от политиката на Европейския съюз.

Интернет адрес: http://ec.europa.eu/dgs/internal_market/index_en.htm

А. Недоизграден общ пазар

През 1957 г. основната цел на Договора за Европейската икономическа общност беше създаването на общ пазар с постепенно елиминиране на търговските бариери между страните членки. Създаването на общия пазар обхваща четири аспекта:

1) митнически съюз, т.е. премахване на митата между страните членки, и създаването на обща външна тарифа. Стоки, влизащи в Европейския съюз от трети страни, подлежат на една и съща митническа тарифа, независимо в коя страна членка се внасят;

2) създаване на вътрешен пазар, характеризиращ се с премахването между страните членки на пречките пред петте свободи на движение;

3) система, която да гарантира, че конкуренцията на вътрешния пазар не е нарушена;

4) обща търговска политика (този аспект е най-важната отлика между концепцията за общ пазар и за свободна търговска зона).

По своя характер общият пазар е аналогичен на вътрешния пазар на отделната страна. По-подробна дефиниция на общия пазар е „пазар, на който всеки участник в рамките на дадената общност е свободен да инвестира, произвежда, работи, купува или продава, да предоставя или получава услуги при условия на конкуренция, които не са били изкуствено изкривени". В определението за вътрешен пазар отсъства елементът „изкривена конкуренция".

Б. Основни компоненти на вътрешния пазар

а) Свободно движение на стоки

За да се постигне свободно движение на стоките, се изискват няколко различни елемента: първият е създаването на митнически съюз (премахване на всички мита и такси, имащи еквивалентен ефект върху вноса и износа на стоки между страните членки, и забрана върху налагането на транзитни такси и други налози, свързани с транзитното транспортиране на стоки през тяхната територия) и създаването на обща външна тарифа по отношение на трети страни. Освен това за да бъде постигнато свободно движение на стоките, трябва да бъдат елиминирани още няколко типа търговски бариери.

1. Забрана на такси, мита и налози, имащи еквивалентен ефект

Забранени са всички ***фискални бариери*** пред свободното движение на стоки или тези такси, мита и налози с еквивалентен ефект, които се събират, когато дадена стока пресича границата между страни членки. Като налози с еквивалентен ефект се определят „всички парични налози, независимо колко малки са те и какво е тяхното предназначение или начинът им на прилагане, които се налагат едностранно върху местни или чужди стоки поради причината, че те пресичат дадена граница и които не са мита в тесния смисъл". Тези правила се прилагат към всички продукти с произход в Общността и към продукти с външен произход, които са били пуснати в свободна циркулация в дадена страна членка. Продукти от трети страни се считат за пуснати в свободна циркулация в страна членка, „ако са били спазени формалностите по вноса и всички мита и налози с еквивалентен ефект, които трябва да се платят, са били начислени в тази страна членка, и ако тези продукти не са се ползвали от цялостно или частично освобождаване от митата и таксите".

2. Забрана на количествените ограничения и на мерките, имащи еквивалентен ефект

Освен чрез митата и налозите, имащи еквивалентен ефект, търговията между страните може да бъде ограничена и посредством система от квоти и други ***количествени ограничения***. Количествените ограничения са „мерки, които водят до цялостно или частично ограничаване на, според обстоятелствата, вноса, износа или транзита на стоки". В този смисъл количествените ограничения на вноса и износа включват всички законодателни или административни правила, или административни мерки, ограничаващи вноса или износа на един или повече продукти според количествени норми. Така например фиксирането на таван като определен процент от вноса или износа през дадена базова година на национална продукция от същата базова година или изискването при всеки внос или износ на лиценз, ограничен всеки път до фиксирани количества, е забранено. Мерки, имащи еквивалентен ефект като количествените ограничения, също са забранени. Справянето с тях е по-трудно и те са породили голямо количество вторично законодателство и постановления на Европейския съд. Европейският съд е интерпретирал тези правила обширно и задълбочено. В известното постановление Дасонвил (1974 г.) той определя белгийски закон, изискващ сертификат за произход за продукти с обозначен произход, като мярка, имаща еквивалентен ефект. В споменатия случай става въпрос за внос на шотландско уиски от Франция, където не съществува такъв регламент и където е трудно да се получи сертификат за произход. Явната, както и скритата дискриминация, са забранени: при първата има изрична препратка към националност или произход, докато втората се отнася към критерии, които изглеждат неутрални, но всъщност предполагат внос за сметка на вътрешна продукция. Основните бариери пред търговията не произтичат от протекционистични „гранични" мерки, а от технически регламенти, на които трябва да отговарят всички стоки. В своето постановление по случая *Cassis de Dijon* (Касис от Дижон) Европейският съд разшири обхвата на чл. 28 от Договора за ЕО до всички мерки, които ограничават вноса към пазара на страна членка освен ако те не са необходими за удовлетворяването на изискване от обществен интерес. На френски ликьор от касис беше отказан достъп до немския пазар, тъй като той не отговаря на немско

изискване за минимално съдържание на алкохол в ликьорите. Европейският съд счете това за забранителна мярка, имаща еквивалентен ефект.

3. Изключения от забраните

Постановлението по случая *Cassis de Dijon* има няколко важни последици: фокусът тук не е само върху дискриминационния ефект, но също и върху ограничителния ефект върху търговията. По своя характер той е дерегулативен. Все пак някои мерки с такъв ефект могат да бъдат оправдани, ако защитават обществени интереси. Поради това в същото време Европейският съд разработва и т.нар. Доктрина на задължителните изисквания, която допълва чл. 30 от Договора за ЕО. Според този член изключения от забраните по чл. 28 се допускат поради общи, неикономически съображения (обществен морал, обществена политика или сигурност; защита на здравето и живота на хора, животни или растения и т.н). Доктрината на задължителните изисквания позволява на страните членки да ограничават търговията поради причини, различни от тези, изброени в чл. 30. И накрая, това постановление формулира принципа на ***„взаимното признаване"***: всеки продукт, законно произведен и търгуван в страна членка в съответствие със справедливите и традиционни правила и производствени процеси на тази страна, трябва да бъде допускан на пазара на всяка друга страна членка. Принципът на взаимното признаване е премахнал необходимостта от прекалено много хармонизиране на националното законодателство. Все пак когато пречките пред свободното движение (и по-специално мерките, имащи еквивалентен ефект) не могат да бъдат преодолени чрез прилагането на този принцип, все още се изисква хармонизиране или сближаване на законодателството. В последните години се предпочита втория термин, тъй като той отразява по-гъвкавия подход, възприет по отношение на различиите в националните стандарти и изисквания (по отношение на стоките).

4. Фактическа ситуация

Понастоящем тарифите и количествените ограничения върху търговията в Общността до голяма степен са елиминирани. Оставащите бариери се състоят предимно в:

- разлики в техническите регламенти между страните, които водят до допълнителни разходи при търговията вътре в ЕС;
- забавяния на границите поради митнически причини или свързани с тях административни трудности за фирмите и обществената администрация, които водят до допълнителни разходи при търговията;
- ограничаване на конкуренцията при обществените поръчки чрез изключването на оферти от други доставчици от Общността, което често води до прекалено висока цена на поръчките;
- ограничаване на участието в определени сделки в сферата на услугите или на стартирането на определени дейности в сферата на услугите в други страни от Общността. Това важи най-вече за финансовите и транспортните услуги, където разходите по преодоляване на бариерите за навлизане на пазара също се оказват значителни.

б) Свободно движение на хора и гражданство на Съюза

◆ ***Свободно движение на работната сила:*** всяка дискриминация на базата на националност между работещите от страните членки по отношение на наема-

нето, заплащането и другите условия на труд и заетост е забранена. Гражданите на страна членка могат да се ползват от пълни социални права в приемащата страна. Това се отнася и за някои от членовете на семействата им.

Все пак са позволени някои изключения: достъпът до обществени услуги може да бъде ограничен в случай на упражняване на власт, дадена от публичното право, насочена към защита на общите интереси на държавата. Нещо повече, Европейският съд прилага своята Доктрина на задължителните изисквания и към свободното движение на работната сила и свободата на установяване.

◆ ***Свобода на установяване:*** отделни лица или предприятия имат право да пребивават и да установяват своя бизнес на територията на друга страна членка, без да бъдат дискриминирани. Това включва преместването на седалището на техния бизнес, а също и създаването на клонове и агенции.

Чрез вторично законодателство и постановления на Европейския съд е гарантирано взаимното признаване на множество образователни, професионални и търговски квалификации. Налице са правните предпоставки за получаване на образование, работно обучение, здравно обслужване и социални плащания, независимо от националността и местожителството. Напоследък правото на пребиваване в друга страна членка разшири обхвата си и към студенти, пенсионери и професионално неактивни хора. За да бъдат предотвратени злоупотребите със системите за социална защита, които все още се регулират на национално ниво, тези свободи (все още) не се прилагат към хора, които зависят от обществено финансово подпомагане. Премахването на вътрешните граници и отменянето на всякакъв граничен контрол не минава без проблеми: страните членки сега са изправени пред нови предизвикателства в борбата с престъпността, тероризма и трафика на наркотици. Националните емиграционни политики и политиките за даване на убежище трябва да бъдат координирани. Повечето страни членки решиха да премахнат всякакъв граничен контрол в рамките на Шенгенското споразумение, като в същото време укрепят сътрудничеството между своите полицейски и съдебни институции.

<u>в) Свободно движение в сферата на услугите</u>

Премахването на ограниченията пред свободата за предоставяне на услуги между страните членки е друга характеристика на вътрешния пазар. Въпреки че правилата по отношение на тази свобода (чл. 59-66 [или 49-55] от Договора за ЕО) са основно насочени към физически лица и по-специално към тези, които предоставят услуги, през годините тази свобода е претърпяла грандиозно развитие. Тя обхваща не просто неща като предоставяне на услуги от адвокати, тя покрива и въпроси като обществени поръчки (на работа, доставки, както и на услуги), банкови и застрахователни услуги, „невидими" услуги в сферата на телекомуникациите и трансгранични услуги, свързани с лотариите.

<u>г) Свободно движение на плащания и капитали</u>

До края на 80-те години по отношение на свободното движение на капитали беше постигнат ограничен прогрес. Много страни членки използваха контрола върху движението на капитали като важен икономически и валутен инструмент. През 1988 г. Съветът на министрите реши да премине към пълна либерализация на европейските капиталови пазари. От 1990 г. насам основните капиталови пазари са повече или по-малко отворени.

Обществени поръчки

Основната цел на Договора от Рим е, както видяхме по-горе, създаването на общ и отворен пазар, без ограничения, тарифни и нетарифни бариери. Обществените поръчки се считат за една от най-важните нетарифни бариери за изграждането на общия пазар. През последните години регламентите относно обществените поръчки бяха приоритетни за институциите на ЕС и за страните членки. Целта на ЕС е да подобри конкурентоспособността в обществения сектор и индустриалната ефективност, за да постигне единен модел на индустриална политика.

А. Въведение: какво са обществените поръчки?

Обществените поръчки представляват закупуване на работа, доставки и услуги от обществени институции, включително правителството, местните власти, здравните служби, обществените и частните комунални служби. Въпросът, който всеки ще си зададе, е: „Какво общо има това с Европейския съюз?"

Отговорът е съвсем ясен. Договорът от Рим и Договорът от Маастрихт за Европейския съюз се базират на създаването и функционирането на общ пазар. Процесът на европейска интеграция е преди всичко икономически. Този процес се основава на митнически съюз, който постепенно ще се превърне в *икономически,* валутен и в крайна сметка политически съюз. Инструментът за такава трансформация е икономическа интеграция посредством сближаване (+) на икономическите политики на страните членки и премахване (-) на пречките пред търговията. Успехът на икономическата интеграция, като крайна цел, е заложен в учредителните договори за ЕС.

За постигането на икономическа интеграция е необходимо да се реализират две основни стъпки:

1) Премахване на всички тарифни и нетарифни пречки пред търговията между страните членки.

Тарифните бариери бяха премахнати до края на преходния период:

- мита, квоти и други форми на количествено ограничение.

Нетарифните бариери се оказаха по-трудни за елиминиране:

- обществени монополи;
- фискални фактори (косвени данъци);
- държавни помощи;
- технически стандарти;
- обществени поръчки.

2) Установяване на конкуренция в рамките на общия пазар (без пазарно доминиране и картелизация).

Бялата книга за изграждане на единния пазар осигури рамката за премахване на нетарифната протекция. Беше необходим набор от директиви, които ще бъдат разгледани по-долу, за изграждане на единния пазар.

И така, ЕС идентифицира обществените поръчки като основна нетарифна бариера и реагира своевременно на факта, че протекционистичните модели

на обществени поръчки изкривяват конкуренцията на съответния пазар на страните членки. По тази причина ЕС създаде набор от директиви, които премахват дискриминацията на база националност и елиминират тенденциите към преференциални обществени поръчки, които фаворизират „националните шампиони". За успеха на единния пазар като цяло ЕС си е поставил конкретни цели в областта на обществените поръчки.

Антитръстова и антикартелна политика

Регулира монополите и монополистичните практики и представлява съвкупност от мерки за защита на конкуренцията. Целта ѝ е, когато дадена компания има доминираща позиция на пазара, тя да не използва това свое предимство, за да изтласка конкуренцията. Допустими са две изключения, които изискват разрешението на Европейската комисия: компаниите могат да се кооперират при развиването на технологични стандарти, когато крайният резултат е постигането на единен стандарт за целия пазар; малки компании могат да се кооперират, ако това ще засили възможностите им да се конкурират с по-големи.

Взаимно признаване

Принципът на взаимното признаване в рамките на вътрешния пазар е една гъвкава алтернатива на скъпоструващия процес на хармонизация на разпоредбите. Той означава признаването на еквивалентността на разпоредбите или квалификациите, които изпълняват една и съща цел в различните държави от ЕС. Този принцип се налага през 1978 г. чрез така нареченото решение Cassis de Dijon. По този случай Съдът на Европейските общности постанови, че продукт, който е законно произведен и е пуснат в обръщение в една държава членка, може да бъде продаван навсякъде в Общността.

Гражданство на Европейския съюз

Договорни основи: преамбюл, чл. 17-22 от ДЕО.

Цели: гарантиране на политическите права на гражданите в рамките на ЕС.

Документ: Харта на основните права, Официален вестник С 364 v. 18.12.2000.

Докато свободата на придвижване на хората в Европейската общност беше социално гарантирана сравнително рано, то дълго време липсваха политически права. Отделните страни членки вече бяха дали възможност на чужденци да участват в повечето местни избори. Но въпреки дългогодишната дискусия за съществуването на една „Европа на гражданите" и след решението на Съвета от 20 септември 1976 г. с принадлежащия му Акт за въвеждане на общи преки избори за депутати на събранието на европейско равнище съществуваше само едно политическо право: при това ставаше дума за изборно право за Европейския парламент, съставът на който дотогава се определяше пряко. Целта на една „Европа на гражданите" все пак бе изцяло да допълни икономическото и социалното правно положение на членовете на Общността с политически права на европейско

ниво. В крайна сметка чрез Договора от Маастрихт (1993 г.) гражданството на ЕС бе въведено като основно право на Европейската общност. По този начин гражданите на Европейския съюз наред с икономическите права получиха и отделни политически права.

Държавна помощ

Всяка помощ, предоставена от държавата пряко или чрез други лица, под каквато и да е форма и за нейна сметка, която нарушава или застрашава да наруши свободната конкуренция.

Европейски стандарти

Доброволни писмени споразумения, които установяват единни критерии за продукти, услуги и процеси, произвеждани и предлагани на територията на Европейския съюз. Те гарантират съответствие между продуктите и услугите с целите, за които са произведени, тяхната съпоставимост и съвместимост. Европейските стандарти са публично достояние, те се одобряват от една от трите организациите по европейски стандарти – Европейски комитет по стандартизация, Европейски комитет за електротехническа стандартизация и Европейски институт по телекомуникационни стандарти – в зависимост от сектора на действие.

Картел

Обединение на едри предприятия със сроден предмет на дейност с цел диктуване на цените на пазара и по-лесно справяне с конкуренцията.

Конкуренция

Конкуренцията е вид отношение, което възниква между хора и/или организации при преследването на общи цели. Конкуренцията е от ключова необходимост за функционирането на една пазарна икономика, защото сваля цените, повишава качеството на предлаганите стоки и услуги, разширява избора на потребителите и провокира въвеждането и усъвършенстването на технологичните нововъведения в производството.

Монопол

Икономическата сила на определено предприятие, която му позволява да предотвратява ефективната конкуренция на даден пазар и да има независимо поведение спрямо своите конкуренти, доставчици и клиенти.

Нотификация

Процедура и/или документ, с който държава членка на Европейския съюз уведомява Европейската комисия относно конкретни свои мерки и/или действия и изисква нейния отговор.

Принцип на допълняемост

Принцип, според който средствата, отпускани от Европейския съюз, допълват местните (националните) източници на финансиране.

Принцип на децентрализация

Принцип, според който Европейската комисия делегира на държавата членка права по управлението на Структурните фондове и Кохезионния фонд

Принцип на координация

Принцип, според който Европейската комисия и държавата членка координират и не допускат припокриване на финансиранията от различните фондове и помощта от други финансови инструменти. Целта е да се избегне двойното плащане за една и съща дейност.

Принцип на партньорство

Принцип, според който действията, предприети от Общността, допълват и подпомагат националните дейности. Постига се чрез тясно сътрудничество между Европейската комисия и съответните компетентни органи в държавата членка.

Свобода на придвижване и пребиваване

Работници и хора със свободна професия от страните на ЕС имат правото да живеят в друга държава членка и да работят при същите условия, при които се трудят местните работници, да живеят при същите условия и да се ползват от социалните придобивки на страната, в която са се установили (Раздел III от ДЕО).

Свобода на установяване

Свободата на установяване обхваща правото на гражданите на ЕС да се установяват в друга страна членка, за да предприемат самостоятелна стопанска и селскостопанска дейност и да упражняват свободна професия (чл. 43-48 от ДЕО). Въпреки че ограниченията на свободата на установяването са забранени от 1 януари 1970 г., те фактически продължават да съществуват чрез различни професионални изисквания и различни национални условия за достъп. До края на 1992 г. това препятствие бе премахнато в повечето области чрез хармонизация и взаимно признаване на дипломи и сертификати за професионална квалификация (политика в областта на образованието).

Свободно движение на капитали

Под свободно движение на капитали трябва да се разбират движенията на капитали между страни с различни валути. Поради неговото въздействие върху платежния баланс и с това върху стабилността на валутата на една страна движението на капитали между повечето страни подлежи на ограничения. В рамките на програмата за вътрешния пазар бе предвидена пълната либерализация на движението на капитали в държавите членки на ЕС (чл. 56 от ДЕО) и бе приложена през 1990 г. ЕС се застъпва също така и за либерализирането на движението на капитали между държавите от ЕС и трети страни.

Свободно движение на стоки

Свободното движение на стоки е една от четирите основни свободи, не-

обходими за един общ пазар. Свободното движение на стоки през вътрешните граници на ЕС, от една страна, изисква хармонизация на митата и данъците, а, от друга – единни разпоредби в областта на защитата на здравето, на потребителите и на околната среда, както и отстраняване на всички други търговски прегради. С окончателното установяване на вътрешния пазар Общността в голяма степен постигна целта за свободното движение на стоки. Все пак в няколко области съществуват разпоредби за изключения или преходни разпоредби. От 1993 г. необходимият контрол вече не се извършва на границите, а директно в предприятията.

Свободно движение на услуги

Свободното движение на услуги е една от четирите основни свободи, залегнали в Договора за ЕО и осъществени чрез окончателното установяване на вътрешния пазар (чл. 49-55 от ДЕО). То дава възможност на гражданите на ЕС да извършват дейности, преодолявайки границите, без да последва ощетяване на основата на гражданството им. Услуга е всяка дейност в рамките на самостоятелно упражняване на занаятчийска, селскостопанска или свободна професия.

Субсидиарност

Доктрина, според която решенията по създаване на политики трябва да се взимат на възможно най-децентрализирано ниво без участието на главното управляващо тяло. В контекста на Европейския съюз това означава, че институциите му не предприемат законодателни действия, когато те няма да са по-ефективни от действията, предприети на национално, регионално или местно ниво. Изключение правят областите, в които ЕС има изключителна компетентност.

Тръст

Специфичен тип обединение, при който едно лице (учредител) прехвърля собствеността върху определено имущество на свой довереник. Довереникът я получава заедно с набор от инструкции за това как да се разпорежда с нея в полза на трето лице, наречено бенефициент. По този начин може да бъде прехвърляно всякакъв вид имущество, но най-често става въпрос за пари, ценни книжа или недвижими имоти. При този тип обединения предприятията загубват своята самостоятелност и се подчиняват на единно управление, а собствениците им стават акционери на тръста. Тръстовете биват отменими или неотменими, като действието на договора е ограничено във времето.

Уведомяване

Процедура и/или документ, с който държава членка на Европейския съюз уведомява Европейската комисия относно конкретни свои мерки и/или действия, но не изисква нейния отговор.

Хоризонтална помощ

Помощ, която се отпуска без процедура по нотификация, но с изрично уведомяване на Европейската комисия.

Регионална политика и структурни фондове

Регионална политика

Основна политика на Европейския съюз, която цели икономическо и социално сближаване между страните членки. Състои се в преразпределяне на ресурси от по-богатите към по-бедните региони на ЕС.

Основната цел на регионалната политика на ЕС е да насърчи ускореното социално и икономическо сближаване в Съюза. Регионалната политика на ЕС се основава на финансовата солидарност, доколкото част от приноса на страните членки към бюджета на Общността се насочва към по-малко просперииращите региони и социални групи. За да се оценят тези различия, трябва преди всичко да сравним равнището на благосъстоятелност, генерирано от всяка страна, определено чрез нейния БВП. Например в Гърция, Португалия и Испания БВП на глава от населението е само 80 % от средния за ЕС. Люксембург обаче има БВП на човек от населението с 60 % по-висок от средния за ЕС. Десетте най-динамично развиващи се региона в ЕС имат БВП на човек от населението три пъти по-висок от този на десетте най-слабо развити региона. С други думи, не всички европейци имат едни и същи предимства и шансове за успех, когато се сблъскват с предизвикателствата на глобализацията. Всичко зависи от това дали те живеят в просперииращ или по-беден регион, в динамична или в западаща област, в град или село, в периферията или в икономическото ядро на Общността. Ето защо страните членки прилагат европейска регионална политика, финансирана чрез средствата на ЕС (Структурните Фондове и Фонд „Сближаване" („Кохезионен фонд"), която отразява тази солидарност между гражданите на Общността. Структурните Фондове са механизмът, посредством който финансовите ресурси са пренасочват към по-слабо развитите региони в страните членки. Ролята на ЕС обаче не се свежда само до финансовия принос. Чрез своята регионална политика ЕС налага своето виждане за развитието, планирано на местно ниво. Когато е необходимо, се намесва и допринася за развитието на вътрешния пазар, икономическия и валутен съюз. Непосредствено след приемане на правилата за регионална подкрепа за периода 2000-2006 г., Европейската комисия представи своите приоритети за новите стратегии в областта на икономическото и социално сближаване.

Предложенията, които страните членки и съответните региони подготвят, се базират на тези насоки, което засилва значението както на националните приоритети, така и на тези, определени на база на опита и практиката, чиито резултати са били с най-голямо въздействие в Съюза. Съвместното действие и насърчаването на европейския модел на регионално развитие не трябва да се разглежда като спънка за гражданите в Съюза, а по-скоро като възможност във все по-глобализиращия са свят.

Ръководният принцип на регионалната политика на ЕС към настоящия етап е да продължи концентрацията върху подкрепата за регионите, които изоста-

ват в своето развитие, т.е. тези които имат най-големи проблеми от гледна точка на инфраструктура, създаване на икономическа активност и от гледна точка на обучението. Прилагането на такава политика се опростява чрез намаляване на спектъра на мерките за подкрепа. Съществени промени са направени и в начина, по който се управляват фондовете на ЕС.

За страните членки и регионите е от особено значение да разберат, че е в техен интерес да поемат бъдещето в собствените си ръце и да управляват сами средствата, предоставени от ЕС. Сега основната отговорност за управлението и контрола върху разходите е тяхна. Европейската комисия се намесва само да проверява дали съществуват ефективни системи за финансов контрол.

Как функционира?

Европейската регионална политика е обща за всички страни членки и се базира на финансовата солидарност. Тя позволява трансфер на около 35 % от бюджета на ЕС (който основно се набира от най-богатите държави) към по-слабо развитите региони. Този подход подпомага не само страните бенефициенти, но и страните, които са нетни донори, тъй като техните предприятия печелят от възможностите за големи инвестиции и от трансфера на икономическо и технологично ноу-хау, особено в регионите, където различните видове икономическа активност не са все още напълно изчерпани. Регионалната политика позволява на всички региони да спомогнат за повишаване на конкурентоспособността на целия ЕС.

Европейската солидарност се изразява преди всичко чрез четирите Структурни фонда (СФ). Във всички страни членки те имат мултипликационен ефект върху икономическите и социални фактори, като по този начин стимулират развитието на регионалната икономика. Четирите Структурни фонда не са единен финансов източник в бюджета на ЕС. Всеки от тях има своя специфична област, макар че те работят съвместно:

Европейският фонд за регионално развитие (ЕФРР) финансира инфраструктура, инвестиции за създаване на работни места, проекти за местно развитие и подкрепа на малки фирми;

Европейският социален фонд (ЕСФ) насърчава връщането на безработните и необлагодетстваните групи към пазара на труда главно чрез финансиране на мерки за обучение и на системи за набиране на работа;

Финансовият инструмент за ориентиране на рибарството (ФИОР) подпомага адаптирането и модернизирането на риболовната индустрия;

Европейският фонд за ориентиране и гарантиране на земеделието, секция „Ориентиране" (ЕФОГЗ), финансира главно мерки за развитие на селското стопанство и фермерите, основно в изоставащи райони. Секция „Ориентиране" също подкрепя селските райони, но единствено в рамките на общата селскостопанска политика на ЕС.

Структурните фондове не финансират отделни проекти, а многогодишни програми за регионално развитие, разработени съвместно от регионите, страните членки и Европейската комисия. Те отчитат насоките на Комисията за ЕС като цяло.

Фонд „Сближаване" предоставя директно финансиране за индивидуални проекти за подобряване на околната среда и развитие на транспортните мрежи.

За да се повиши въздействието и за да се осигури постигане на възможно най-добрите резултати, 94 % от средствата по СФ се концентрират върху три цели, определени като приоритети:

Цел 1 (териториална)

Подпомагане на регионите, чието развитие изостава, например чрез изграждане на базова инфраструктура или чрез насърчаване на инвестициите в развитие на бизнеса. По тази цел са обхванати 50 региона в ЕС, или 22 % от населението на Съюза, като тук са съсредоточени 70 % наличните финансови средства.

Цел 2 (териториална)

Подпомагане на икономическата и социалната конверсия в индустриални, селски, градски или зависими от риболова области, които са изправени пред структурни трудности. 18 % населението на ЕС живее в такива региони, като за тях са разпределени 11,5 % от общото финансиране.

Цел 3 (тематична)

Модернизиране на системите за обучение и насърчаване на заетостта. Мерките, финансирани по Цел 3, покриват цялата територия на ЕС, с изключение на регионите по Цел 1, където мерките за обучение и заетост са включени в общите регионални програми. На Цел 3 се падат 12,3 % от общата финансовата подкрепа

Общи термини

Политика на сближаване

Основната ѝ цел е да ограничи различията в икономическото и социалното развитие на различните региони в Европейския съюз и да насърчи промените, които да доведат до икономически и социален растеж. За всеки отделен период Общността определя определен брой специфични цели, които са общи за целия Европейски съюз.

За периода 2007-2013 г. целите са три.

Цел 1 – „Сближаване": нейната задача е да ускори сближаването на най-слаборазвитите държави членки и региони чрез подобряване на условията за икономически растеж и заетост. Постига се чрез увеличаване и подобряване на качеството на инвестициите във физически и човешки капитал, развитието на иновациите и обществото, основано на знание, адаптирането към икономически и социални промени, защитата и подобряването на околната среда, както и административна ефективност.

Към Цел 1 е включено и засилването на ефективността на държавната администрация.

Цел 2 „Регионална конкурентоспособност и заетост": нейната задача е засилване на конкурентоспособността на регионите и заетостта чрез изпреварване на икономическите и социалните промени, включително тези, свързани с отваряне на търговията чрез иновации, предприемачеството, защитата на околната среда, адаптирането на работниците и бизнеса, развитието на пазарите на труда.

Цел 3 „Европейско териториално сътрудничество": нейната задача е да засили трансграничното сътрудничество чрез съвместни инициативи на държавите членки на международно ниво, които да доведат до интегрирано териториално развитие.

Европейски фонд за регионално развитие (The European Regional Development Fund – ERDF)

Създаден е през 1975 г. Състои се в предоставяне на безвъзмездни субсидии на национални програми за стимулиране на развитието. Средствата от него се използват за финансирането на: производствени инвестиции; създаване или модернизиране на инфраструктури, които допринасят за приспособяването на съответните региони; инвестиции за създаване на работни места, проекти за местно развитие и подкрепа на малки фирми; мерки, насочени към експлоатиране на потенциала на вътрешнорегионалното развитие; инвестиции в областта на образованието и здравеопазването в региони, попадащи в дефиницията на Цел 1; финансиране на проучвания или пилотни схеми относно регионалното развитие на ниво Общност особено когато се отнасят до гранични райони на държавите членки, туризъм, урбанистично развитие и култура.

Европейски социален фонд (The European Social Fund – ESF)

Създаден е през 1958 г. и финансира мерки, подпомагащи социалната по-

литика. Основната му задача е осигуряване на финансова подкрепа за изпълнението на Цели 2 и 3 в борбата с безработицата, насърчава връщането на безработните и необлагоделстваните групи към пазара на труда главно чрез финансиране на мерки за обучение и на системи, осигуряващи заетост. Финансирането по Фонда допринася за: улесняване на достъпа до пазара на труда; осигуряване на равни възможности на пазара на труда; развитие на уменията, способностите, повишаване на професионалната квалификация, преквалификация и т.н.

Кохезионен фонд (The Cohesion Fund)

Създаден е през 1993 г. с цел да подпомага изграждането на транспортна инфраструктура и проекти, свързани с опазването на околната среда в държави членки с БВП, по-нисък от 90 % от средния за ЕС.

Фонд за ориентиране и гарантиране на селското стопанство (The European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – EAGGF)

Създаден е през 1962 г. Финансира мерки за развитие на селските области и предоставя помощи за фермерите. Насочен е конкретно към: укрепване и реорганизиране на селскостопанските и горските структури, включително тези за пазарна реализация и преработка на селскостопанските и горските продукти и облекчаване на природните затруднения в селското стопанство; осигуряване на приспособяване на селскостопанското производство и насърчаване на развитието на допълнителни дейности за фермерите от двата пола; подпомагане на осигуряването на добър жизнен стандарт; подобряване на развитието на социална мрежа в земеделските области, защитата на околната среда и опазването на природата (в това число чрез осигуряване на консервация на природните селскостопански ресурси); предоставяне на техническа помощ и информация, както и на подкрепа за проучвания и пилотни проекти за насърчаване на земеделското развитие на ниво Общност.

Фондът има две секции: Секция „Гарантиране" – основен инструмент за гарантиране на цените на селскостопанска продукция; Секция „Ориентиране" – служи за провеждане на структурната политика в селското стопанство, субсидира приспособяването на производството към пазара, подобряването на качеството и т.н.

Финансов инструмент за ориентиране на рибарството (The Financial Instrument for Fisheries Guidance – FIFG)

Създаден е през 1993 г. Съдейства за преструктурирането на рибарския сектор и подпомага адаптирането и модернизирането на риболовната индустрия.

Активи

Всичко, което притежава дадено лице или организация (напр. сграда, кола, копирна машина, компютър, малка библиотека и т.н.)

Асоциирана страна
Асоциираните страни са влезли в Асоциативно споразумение с общността, получавайки съответните права и задължения. Това може да са кандидатки за членство в ЕС или страни членки на ЕАСТ-ЕИЗ.

База данни
Набор от определен вид информация, например за финансиращи институции, организирана в компютърен файл.

Бенефициент
Трета страна, в полза на която се сключва договор или възникват права по банкова сделка. В контекста на Европейския съюз – означава лице, което получава финансова помощ от публични европейски средства, предоставена на базата на разработен проект.

Бизнес ангел
Частник, който инвестира малки суми обикновено в малки или току-що стартиращи бизнеси и който има възможност и желание да участва и споделя практически опит.

Брой служители
Броят на годишните работни единици (ГРЕ), а именно броят на хората, наети на пълен работен ден за дадена година. Работата на непълен работен ден и сезонната работа са част от ГРЕ.

Борд/Съвет
В този случай, група хора или служители с изявено положение в обществото или определена област, които са избрани да ръководят и подпомагат развитието на дадена организация.

Бюджет, стартиращ от нула
Подход при бюджетирането, при което всяко перо се приема изначално за нула и цифрата в него е различна от нула само в случаите, когато кандидатът успее напълно да я оправдае. С други думи, при финансирането не се допуска предположение; всяко число различно от нула изисква оправдание на сумата.

Възпитаници
Завършилите даден университет, училище, център или програма за обучение.

Грант
Схема за отпускане на безвъзмездна финансова помощ от публични европейски средства към определени бенефициенти на базата на разработен проект. Грантове се отпускат в различни области като изследователска дейност, образование, здравеопазване, опазване на околната среда и т.н. Техни бенефициенти са най-често индивидуални лица, за които Европейската комисия

е преценила, че имат капацитет да изпълнят представения проект. Това е определена сума, която ви се отпуска за бизнеса вследствие на определен процес на кандидатстване. Не се плаща лихва и обикновено не е необходимо отпуснатите финансови средства да се връщат – поне докато се изпълняват условията на гранта.

Гражданско общество

Това е събирателно наименование за всички видове организации и асоциации, които не принадлежат към изпълнителната власт, представляват професиите, групите по интереси и обществените прослойки. То включва, и при това далеч не само, професионални съюзи, асоциации на работодателите, лобита за опазване на околната среда и групи, представляващи жените, земеделците, хората с увреждания и т.н. Тъй като тези организации имат редица познания в определени области и участват в прокарване и съблюдаване на политиката на Европейския съюз, ЕС непрекъснато се консултира с гражданското общество и желае да го приобщи още повече в процеса на създаването на политика в Европа.

Грант умения

Умението да се правят проучвания, да се събира информация, а след това да се пишат проекти и да се кандидатства за грант или финансиране.

Дарение

Вид финансиране, при което дарената сума се запазва в постоянен размер и се инвестира с цел да осигури приходи за дългосрочната подкрепа на институция или организация.

Директно подпомагане

Грант, който вместо финансови средства, осигурява техника, материали и/или услуги.

Дневни

Джобните пари, които се отпускат на ден за храна, вътрешен транспорт, и други разходи, които не се покриват по банков път и не се възстановяват.

Допълващо бюджетиране

Вид бюджетиране, което се основава на бюджетирането от предходни години и ежегодно добавя допълнителен процент с оглед на инфлацията и други фактори.

Евалюация

Оценка.

Ефективност

Термин, различен от ефикасност/efficiency. Ефективността на един проект е мерило за постигнатия от него резултат. Ефективният проект постига желаната промяна.

Ефикасност
Компетентност или способност за изпълнение. Постигане на желаната промяна с минимална загуба на средства, ресурси, време и т.н.

Задачи
Наричани понякога „конкретни цели". Конкретно измерими резултати, чието осъществяване води до постигане на поставената цел („главната цел").

Извънконкурсни проекти
Оригинални кандидатстващи проекти, изпратени до организация донор, която подкрепя дейности в конкретна област; този вид проекти не се изпращат в рамките на обявен от източника на финансиране конкурс. С други думи, кандидатът знае, че източникът на финансиране подкрепя дейности в конкретна широка област и разработва оригинален проект в тази област, без източникът на финансиране да е обявил конкурс.

Инвестиране в материални активи
Инвестиране в основни материални активи, които имат отношение към учредяването на ново предприятие, разширяване на вече съществуващо предприятие или започване на дейност, която изисква фундаментална промяна в продуктовата гама или производствения процес на вече съществуващо предприятие (посредством рационализация, диверсификация или модернизация).

Инвестиране в материални активи, предприето под формата на встъпване в права на собственост на предприятие, което е било закрито или което би било закрито, ако не е било продадено, трябва също да се разглежда като инвестиране в материални активи.

Инвестиране в нематериални активи
Инвестирането в трансфер на технологии чрез придобиване на патентни права, лицензи, ноу-хау или непатентовани технически познания.

Инициативи на Общността
Това са програми за помощ или въздействие, създадени за допълване на операциите на Структурния фонд в конкретни проблемни области. Инициативите на Общността се изготвят от Комисията и се координират и внедряват под национално управление. Те усвояват 5,35 % от бюджета на Структурните фондове. Всяка инициатива се финансира само от един фонд.

- Interreg III подпомага трансграничното и транснационалното сътрудничество, т.е. създаването на сдружения с участие на различни страни, за да се насърчи балансираното развитие на областите с много региони (финансира се от ЕФРР).
- Urban II се концентрира върху подкрепата на иновационни стратегии за възстановяването на градовете и западналите градски области (финансира се от ЕФРР).
- Leader + има за цел да обедини тези, които работят в земеделски общества и икономики, за да търсят нови стратегии на местно равнище за

стабилно развитие (финансира се от ФЕОГА – отдел „Насърчаване").

◆ Equal се опитва да отстранява факторите, които водят до неравенство и дискриминация на пазара на работна ръка (финансира се от ЕСФ).

Интернет

Най-голямата компютърна мрежа в света. Интернет може да бъде незаменимо средство за проучване на информация по различни теми, финансиращи организации, потенциални организации партньори и др.

Кандидат

Кандидатстващо лице/организация.

Конвергенция

Подкрепа на икономическия растеж и създаване на работни места в най-слабо развитите райони на Европейския съюз с цел приближаването им към средните за Съюза нива.

Конкурс за проекти

Такъв конкурс обикновено се обявява от правителствена агенция или служба (понякога от фондация), когато тя разполага с определена сума, която иска да даде за конкретна програмна или географска област, за конкретен вид проект или програма. Организацията обявява краен срок, до който събира предложения за изпълнение на предварително зададен проект.

Консорциум

Група партньори от обществения или частен сектор, които се свързват помежду си за разработването на проект, финансиран от Европейската комисия.

Конференция

Събитие (обикновено, но невинаги, по-кратко от семинар), на което се събират хора по-скоро с цел обмяна и разпространение на информация, отколкото обучение или тренинг.

Копенхагенски критерии

През юни 1993 г. на срещата на лидерите на ЕС в Копенхаген са определени три критерия, на които всяка страна кандидатка (вж. по-горе) трябва да отговаря, преди да може да се присъедини към Европейския съюз. Първо, тя трябва да има стабилни институции, които гарантират демокрацията, върховенството на закона, човешките права и зачитане на малцинствата. Второ, трябва да има функционираща пазарна икономика. Трето, трябва да приема и подкрепя различните цели на Европейския съюз. ЕС си запазва правото да решава кога дадена страна кандидатка отговаря на тези критерии и кога ЕС е готов да приеме новия член.

Лисабонска стратегия

За да може да бъде конкурентен, ЕС трябва да има модерна и ефективна икономика. На среща в Лисабон през март 2000 г., политическите лидери на

ЕС си поставиха нова цел: да превърнат ЕС в рамките на едно десетилетие в „най-конкурентоспособната и динамично развиваща се икономика в света, базирана на знания, която има стабилно развитие, по-голяма социална интеграция и е открила повече и по-добри работни места".

Методология

Описва подхода, който кандидатът трябва да използва, за да постигне задачите. Обяснява подробно как кандидатът ще подходи към всяка задача.

Мониторинг

Цялостна система от методи и средства за контрол върху изпълнението на определена дейност, респективно изразходването на определени суми.

МСП (малки и средни предприятия)

Това е официалната дефиниция за бизнеси, които са наели по-малко от 250 служители и по-малко от 25 % от тях са притежание на чужди фирми, които не са МСП. Дефиницията на Европейския съюз включва следните категории:

Категория на предприятието	Брой служители	Оборот	или	Обща сума от балансов отчет
Средно	< 250	≤ € 50 млн.		≤ € 43 млн.
Малко	< 50	≤ € 10 млн.		≤ € 10 млн.
Микро	< 10	≤ € 2 млн.		≤ € 2 млн.

Набиране на средства

Набирането или издействането на средства за организация, проект, програма и др.

Настоятел

Подобно на член на борд/съвет. Настоятелят администрира тръст, който представлява някаква собственост или организация, които са поверени на друго лице, с конкретна инструкция за използването им.

Начална инвестиция

Инвестиция в основен капитал, свързан с учредяването на ново предприятие, разширяване на вече съществуващо предприятие или започване на дейност, която изисква фундаментална промяна в продуктовата гама или производствения процес на вече съществуващо предприятие (посредством рационализация, диверсификация или модернизация).

НТСЕ (Номенклатура на териториалните статистически единици).

Европейска класификация на географските области:

НТСЕ I: зони на проучване, включени в регионалните планове.

НТСЕ II: региони и презморски региони.

НТСЕ III: страни.

Начално подпомагане

Вид финансиране, използвано за стартиране на нов проект или организация.

Неправителствена организация

Неправителствените организации (НПО) могат да съществуват на всички нива: местно, регионално, национално и международно. Те представляват независими от правителството организации с идеална цел.

Н/С – Не съответства

Тази абревиатура може да се използва в отговор на въпрос или раздел във формуляр за кандидатстване, който не съответства на организацията или проекта.

Обучение

В контекста на проект терминът подсказва теоретична насоченост. Един обучителен проект обхваща ученици и/или студенти, преподаватели, в някои случаи дори изпити и академична среда. Различава се от „тренинг".

Орган за плащания

Това означава един или повече органи на изпълнителната власт на национално, регионално или местно равнище, упълномощен от страна членка, с цел изготвяне и подаване на молба за кандидатстване за плащане и получаване на самото плащане от Общността. Страната кандидатка трябва да определи всички аспекти на отношенията с органа за плащания и последващите отношения с Общността.

Оперативна програма

Разработен програмен документ с продължителност седем години. Представлява пакет от ясно разграничени цели за постигане с помощта на Структурните фондове. Обосновава нуждата от определени средства в конкретна област.

Оперативните програми се управляват от специално определени структури в рамките на публичните институции в дадена страна, което предполага цялостната отговорност за дейността им да се носи на национално ниво.

Оперативни средства

Средства, използвани за покриването на ежедневните разходи, свързани с управлението на даден проект, програма или организация.

Отчет

Описание или документация на някаква дейност. Може да бъде финансов, текстови, научен, административен или да включва всички тези аспекти едновременно.

Оценка/Евалюация

Средство за измерване на ефективността и ефикасността. Оценката на един проект измерва степента, в която са осъществени неговите цели и задачи.

Пасиви

Всичко, което дадена организация дължи (напр. наем, плащания, такси, погасяване на заем, отопление, телефон, електричество и др.)

Писмо запитване

Писмо, което описва дейността на организацията и отправя молба за финансиране. Изпраща се до даден източник на финансиране преди самия кандидатстващ проект, за да се прецени дали е уместно изпращането на пълния проект.

План-график

План, включващ дати и срокове за осъществяване на планираните събития по дадена програма или проект.

Подкрепа за осигуряване на основни материални активи

Вид финансиране, използвано за строеж и обновяване на сгради или за закупуване на основно оборудване, земя или сгради.

Подпомагано лице/организация

Лице или организация, които получават грант.

Покани за експерти

Публична покана за изказване на експертно мнение в дадена област.

Покани за предложения

Според текста за покани на Петата рамкова програма покани се изпращат на различни интервали. Поканите представляват предложения за изследователски проекти и други мероприятия за внедряване на конкретни програми. Тези мероприятия заедно с крайните срокове за подаване на предложенията са дефинирани в текста за покани, публикуван в официалния вестник на Европейските общности.

Предприсъединителен инструмент за структурна политика (ИСПА)

ИСПА е един от трите финансови инструмента (заедно с ФАР и САПАРД) за подпомагане на страните кандидатки при подготовката за присъединяване. Неговите основни приоритети при подготовката на новите членки и страните кандидатки ще бъдат: запознаването им с правилата и процедурите в ЕС, подпомагането им при прилагане на стандартите за опазване на околната среда на ЕС и разширяването им чрез свързване с трансевропейската транспортна мрежа.

Предприсъединителен инструмент на ЕС за модернизиране на земеделските стопанства и хранително-вкусовата промишленост (САПАРД)

САПАРД е един от трите финансови инструмента (наред с ФАР и ИСПА) за подпомагане на страните кандидатки при подготовката за присъединяване. Чрез него кандидатките се подготвят за общата аграрна политика и по-конкретно – за стандартите за качество на хранителните продукти, за защита на потребителите и за опазване на околната среда.

Преференциален кредит

Преференциалните кредити се отпускат без нормалните изисквания за обез-

печаване, поставени към длъжниците, от клиринговите банки и други търговски кредитори. Кредиторите обикновено правят отстъпки на длъжниците относно изискванията за обезпечаване или лихвените проценти. Заплащането на малка лихва или липса на лихва може да бъде условие по кредита. Понякога, като допълнение може да се договори с кредиторите разсрочване на плащането.

Програми за развитие

Това е начинът, по който се реализира рамката за подкрепа от Общността и следователно това е и финансирането, идващо от Структурните фондове. Те могат да бъдат оперативни програми (ОП) или единични програмни документи (ЕПД).

Програма

Дългосрочен план за дейност, обикновено за шест или повече месеца.

Програмна дейност

Отговаря на въпроса какво се прави по проекта. Какво прави подпомаганото лице/организация, за да изпълни целта и задачите на проекта.

Проект

Обикновено означава план за дейност, по-кратък от програма. Проектите имат начало и край, докато програмата може да се отнася за текущ план за дейност без конкретен край.

Проучване на приложимостта

Изследване, проучване на общественото мнение или изследователски проект, чиято цел е да разкрие степента, в която даден проект е приложим или възможен. Такова проучване може да бъде проведено преди разработването на проекта с цел доказване на необходимостта от него.

Професионална автобиография

Наричана също „резюме". Тя представлява резюме, с размер една или повече страници, на образованието, професионалния опит, квалификациите, публикациите и др. на дадено лице.

Работна среща/Уъркшоп

Обикновено от три- до петдневно събиране с цел изцяло практически насочен тренинг или тренинг, чиито участници пряко участват в дейността.

Рамка за подкрепа от Общността

Капиталите на акционерите, вложени в даден бизнес, които се изплащат последни при ликвидация и следователно са с най-висок риск.

Семинар

Събитие, на което се събират хора с цел провеждане на обучение или тренинг, обикновено с продължителност между седмица и десет дни.

Спекулативен капитал

Великобританската асоциация за спекулативни капитали определя спекулативния капитал като „средство за финансиране на откриването, разработването, разширяването или закупуването на фирма, при което спекулантът получава договорена част от акционерния капитал (обикновени акции) на фирмата, срещу осигуряването на необходимото финансиране".

Споразумение на консорциума

Договор, сключен между участниците в трансграничен проект, който определя взаимоотношенията между различните участници и нивото на тяхната отговорност по отношение на проекта.

Степен на брутна помощ

Размерът на помощта, изразена като процент от приетите разходи за проект. Всички използвани цифри трябва да се вземат преди приспадане на удръжките за пряко данъчно облагане. Там, където помощта е отпусната под форма, различна от грант, размерът на помощта трябва да бъде грантовият еквивалент на помощта. Помощта, платима на няколко вноски, трябва да се сконтира на стойността ѝ в момента на отпускането на гранта. Лихвеният процент, използван за целите на сконтирането и за изчисляване на размера на помощта при преференциален кредит, трябва да бъде референтният процент, приложен в момента на отпускането на гранта.

Степен на нетна помощ

Размерът на помощта, освободена от данъци, изразена като процент от приетите разходи за проект.

Степен на нетна помощ

Размерът на помощта, освободена от данъци, изразена като процент от приетите разходи за проект.

Стипендия

Средства, подобно на дневните, които се отпускат на дадено лице в рамките на тренинг или изследователска програма. Тези средства са достатъчни на лицето да се издържа, но са по-малко от заплата.

Стратегия

При писането на проекти терминът „стратегия" обикновено има същото значение като „методология".

Стратегически цели/конкретни цели

При писането на проекти термините „конкретни цели", „стратегически цели" и „задачи" (Specific Aims, Strategic Aims и Objectives) са взаимозаменяеми.

Страна кандидатка

Това е страна, която кандидатства за членство в Европейския съюз и

чиято кандидатура е приета официално. Преди дадена страна кандидатка да може да се присъедини към ЕС, тя трябва да отговаря на Копенхагенските критерии.

Структурни фондове

Фондовете на Общността, които финансират програми, целящи намаляване на различията между регионите.

Освен това:

Европейски фонд за насърчаване и гарантиране на селското стопанство; Европейски фонд за регионално развитие; Европейски социален фонд.

Достъп до средствата от Структурните фондове имат само държави членки на ЕС. Сумите, получени по тях, се влагат в съживяване на западащи промишлени области, подпомагане на младите хора и трайно безработните в търсенето на работа, модернизиране на селското стопанство и подпомагане на по-необлагодетелстваните селски райони.

Съфинансиране

Вид финансиране, което, теоретично, е съизмеримо или равно на сумата, дадена от друг донор. На практика, съфинансирането невинаги означава отпускане на сума, равна на тази от друг донор, но задължително осигурява част от стойността на проекта. Кандидатстването за съфинансиране увеличава шанса за отпускане на средства от страна на донорите.

Субсидии

Директно безвъзмездно заплащане, направено от обществена институция на дадена организация с нестопанска цел, което да подпомогне внедряването на проект, който формира част от политическа стратегия.

Транснационален

Този термин често се използва, за да се опише сътрудничеството между бизнеси и организации, които са базирани в повече от една страна от ЕС. Една от целите на ЕС е да увеличава броя на тези трансгранични или транснационални сътрудничества.

Трета страна

Тази фраза означава просто страна, която не е членка на ЕС. Значението е най-ясно, когато става въпрос за взаимоотношенията между две страни членки на ЕС (или институции на ЕС и страна членка) и друга страна (буквално трета страна), която не влиза в ЕС.

Тренинг

В проектната терминология, тренингът е с по-практическа насоченост от обучението. Тренингът може да бъде с конкретна професионална или квалификационна насоченост; може да бъде провеждан в процеса на работа или от специалисти в сферата на професионалната квалификация. Тренингът обикновено не включва изпити и не изисква академична среда.

Управляващ орган

Този термин включва всички обществени или частни управляващи органи на национално, регионално или местно ниво, упълномощени от страна членка или самата страна членка, когато тя извършва тази функция, за управление на помощите от Структурните фондове. Ако страната членка реши това, управляващият орган може да бъде този, който извършва и самото заплащане за съответната помощ.

Програма ФАР

Програма ФАР е един от трите присъединителни инструмента (наред с ИСПА и САПАРД), финансирани от Европейския съюз, за подпомагане на страните кандидатки от Централна и Източна Европа при подготовката им за присъединяване към ЕС. Създадена първоначално през 1989 г. за подпомагане на Полша и Унгария, в момента Програма ФАР обхваща 10 страни Чехия, Естония, Латвия, Литва, Унгария, Полша, Словения и Словакия, както и България и Румъния.

Филантропия

Терминът означава акт на дарение; в този случай – даряване на средства или грантове от заможно лице, семейство или организация.

Фискален

Свързан с финансови въпроси, счетоводство и отчитане. Терминът се използва често в правителствен контекст.

Формат

Структура и стил на кандидатстващия проект. Също неговият „външен вид" – правилни абзаци, интервали, потъмнен шрифт на заглавията и т.н.

Хонорар

Доброволно заплащане за услуга, въпреки че законът не го изисква изрично, обикновено на външни и експерти лектори или обучаващ екип по проект.

Цел/Goal

Наричана понякога „главна цел". Представлява „идеалната ситуация или условия, които целят да се осъществят посредством финансовите средствата или техническото подпомагане по проекта".

Цел/Purpose

При писането на проекти термините „Goal" и „Purpose" на английски са взаимозаменяеми.

Частна доброволна организация

Частната доброволна организация (ЧДО) е често бъркана с НПО. Главната разлика между тях е, че ЧДО има екип от частично обучени доброволци, докато НПО обикновено има добре обучен екип на заплата.

Английско-български речник

Apply – Applicant: **Кандидатствам/Аплицирам – Кандидат/Аплицант**

Assets: **Активи** – всичко, което притежава дадено лице или организация (напр. сграда, кола, копирна машина, компютър, малка библиотека и т.н.)

Alumni: **Възпитаници** – завършилите даден университет, училище, център или програма за обучение

Baltics: **Балтийски републики** – общо название за Естония, Латвия и Литва

Board: **Борд/Съвет** – в този случай – група хора или служители с изявено положение в обществото или определена област, които са избрани да ръководят и подпомагат развитието на дадена организация

Capital Support: **Подкрепа за осигуряване на основни материални активи** – вид финансиране, използвано за строеж и обновяване на сгради или за закупуване на основно оборудване, земя или сгради

CEE (Central and Eastern Europe): **ЦИЕ (Централна и Източна Европа)** – това като цяло означава: Полша, Чехия, Словакия, Унгария, Румъния, Словения, Хърватска, Босна и Херцеговина, Югославия, Македония, Албания и България

CIS (The Commonwealth of Independent States): **ОНД (Общност на независимите държави)** – (вж. също ННД/NIS и бивш Съветски съюз/Former Soviet Union) терминът като цяло обозначава страните, които са били част от Съветския съюз, с изключение на балтийските републики, а именно: Молдова, Украйна, Беларус, Русия, Грузия, Армения, Азербайджан, Туркменистан, Узбекистан, Таджикистан, Киргистан и Казахстан

Conference: **Конференция** – събитие (обикновено, но невинаги, по-кратко от семинар), на което се събират хора по-скоро с цел обмяна и разпространение на информация, отколкото обучение или тренинг

Curriculum Vitae/CV/Resume: **Професионална автобиография** – наричана също „резюме"; тя представлява резюме, с размер една или повече страници на образованието, професионалния опит, квалификациите, публикациите и др. на дадено лице

Database: **База данни** – набор от определен вид информация, например за финансиращи институции, организирана в компютърен файл

Direct Assistance: **Директно подпомагане** – грант, който вместо финансови средства, осигурява техника, материали и/или услуги

Effectiveness: **Ефективност** – термин различен от ефикасност/efficiency; ефективността на един проект е мерило за постигнатия от него резултат; ефективният проект постига желаната промяна

Efficiency: **Ефикасност** – компетентност или способност за изпълнение; постигане на желаната промяна с минимална загуба на средства, ресурси, време и т.н.

Endowment: **Дарение** – вид финансиране, при което дарената сума се запазва в постоянен размер и се инвестира с цел да осигури приходи за дългосрочната подкрепа на институция или организация

Evaluation: **Оценка/Евалюация** – средство за измерване на ефективността и ефикасността; оценката на един проект измерва оценка на степента, в която са осъществени неговите цели и задачи

Feasibility Study: **Проучване на приложимостта** – изследване, проучване на общественото мнение или изследователски проект, чиято цел е да разкрие степента, в която даден проект е приложим или възможен; такова проучване може да бъде проведено преди разработването на проекта, с цел доказване на необходимостта от него

Format: **Формат** – структура и стил на кандидатстващия проект, също неговия „външен вид" – правилни абзаци, интервали, потъмнен шрифт на заглавията, и т.н.

Former Soviet Union (FSU): **Бивш Съветски съюз (БСС)** – предпочитан термин за географската територия, наричана понякога ОНД или ННД

Fiscal: **Фискален** – свързан с финансови въпроси, счетоводство и отчитане; терминът се използва често в правителствен контекст

Fundraising: **Набиране на средства** – набирането или издействането на средства за организация, проект, програма и др.

Goal: **Цел** – (наричана понякога „главна цел"); идеалната ситуация или условия, които целят да се осъществят посредством финансовите средствата или техническото подпомагане по проекта

Grantee: **Подпомагано лице/организация** – лице или организация, които получава грант

Grantsmanship: **Грант-умение** – умението да се правят проучвания, да се събира информация, а след това да се пишат проекти и да се кандидатства за грант или финансиране

Honorarium: **Хонорар** – доброволно заплащане за услуга, въпреки че законът

не го изисква изрично, обикновено на външни и експерти лектори или обучаващ екип по проект

Incremental Budgeting: **Допълващо бюджетиране** – вид бюджетиране, което се основава на бюджетирането от предходни години и ежегодно добавя допълнителен процент с оглед на инфлацията и други фактори

Internet: **Интернет** – най-голямата компютърна мрежа в света; интернет може да бъде незаменимо средство за проучване на информация по различни теми, финансиращи организации, потенциални организации партньори и др.

Letter of Inquiry: **Писмо запитване** – писмо, което описва дейността на организацията и отправя молба за финансиране; изпраща се до даден източник на финансиране преди самия кандидатстващ проект, за да се прецени дали е уместно изпращането на пълния проект

Liabilities: **Пасиви** – всичко, което дадена организация дължи (напр. наем, плащания, такси, погасяване на заем, отопление, телефон, електричество и др.)

Matching Funds: **Съфинансиране (съвместно финансиране) кофинансиране** – вид финансиране, което, теоретично, е съизмеримо или равно на сумата, дадена от друг донор; на практика, съфинансирането невинаги означава отпускане на сума, равна на тази от друг донор, но задължително осигурява част от стойността на проекта; кандидатстването за съфинансиране увеличава шанса за отпускане на средства от страна на донорите

Methodology: **Методология** – описва подхода, който кандидатът трябва да използва, за да изпълни задачите; обяснява подробно как кандидатът ще подходи към всяка задача

N/A – "Not Applicable": **Н/С – Не съответства** – тази абревиатура може да се използва в отговор на въпрос или раздел във формуляр за кандидатстване, който не съответства на организацията или проекта

NGO (Non-governmental Organization): **НПО – Неправителствена организация** – НПО могат да съществуват на всички нива: местно, регионално, национално и международно; те представляват независими от правителството организации с идеална цел

NIS (Newly Independent States): **ННД (Нови независими държави)** – включват същата територия като ОНД (вж. по-горе)

Objectives: **Задачи** – (наричани понякога „конкретни цели"); конкретно измерими резултати, чието осъществяване води до постигане на поставената цел („главната цел")

Operating Funds: **Оперативни средства** – средства, използвани за покри-

ването на ежедневните разходи, свързани с управлението на даден проект, програма или организация

Per Diem: **Дневни (от лат. буквално „за деня")** – джобните пари, които се отпускат на ден за храна, вътрешен транспорт и други разходи, които не се покриват по банков път и не се възстановяват

Philanthropy: **Филантропия (от гр. буквално „любов към човечеството")** – терминът означава акт на дарение; в този случай – даряването на средства или грантове от заможно лице, семейство или организация

Program: **Програма** – дългосрочен план за дейност, обикновено за шест или повече месеца

Program Activities: **Програмна дейност** – отговаря на въпроса какво се прави по проекта; какво прави подпомаганото лице/организация, за да постигне целта и задачите му

Project: **Проект** – обикновено означава план за дейност, по-кратък от програма; проектите имат начало и край, докато програмата може да се отнася за текущ план за дейност без конкретен край

Proposal/Project Proposal – кандидатстващ проект

Purpose: **Цел** – при писането на проекти термините „Goal" и „Purpose" на английски са взаимозаменяеми

PVO (Private Voluntary Organization): **ЧДО – частна доброволна организация** – често бъркана с НПО; главната разлика между тях е, че ЧДО има екип от частично обучени доброволци, докато НПО обикновено има добре обучен екип на заплата

Report: **Отчет** – описание или документация на някаква дейност. Може да бъде финансов, текстови, научен, административен или да включва всички тези аспекти едновременно

RFP (Request for Proposal): **Конкурс за проекти** – такъв конкурс обикновено се обявява от правителствена агенция или служба (понякога от фондация), когато тя разполага с определена сума, която иска да даде за конкретна програмна или географска област, за конкретен вид проект или програма; организацията обявява краен срок, до който събира предложения за изпълнение на предварително зададен проект

Seed Money: **Начално подпомагане** – вид финансиране, използвано за стартиране на нов проект или организация

Seminar: **Семинар** – събитие, на което се събират хора с цел провеждане на

обучение или тренинг, обикновено с продължителност между седмица и десет дни

Specific Aims/Strategic Aims: **Конкретни цели/стратегически цели** – при писането на проекти термините „конкретни цели", „стратегически цели" и „задачи" (Specific Aims, Strategic Aims и Objectives) са взаимозаменяеми

Stipend: **Стипендия** – средства, подобно на дневните, които се отпускат на дадено лице в рамките на тренинг или изследователска програма; тези средства са достатъчни на лицето да се издържа, но са по-малко от заплата

Strategy: **Стратегия** – при писането на проекти терминът „стратегия" обикновено има същото значение като термина „методология".

Teaching: **Обучение** – в контекста на проект терминът подсказва теоретична насоченост; един обучителен проект обхваща ученици и/или студенти, преподаватели, в някои случаи дори изпити и академична среда; различава се от „тренинг".

Timeline: **План-график** – план, включващ дати и срокове за осъществяване на планираните събития по дадена програма или проект

Training: **Тренинг** – в проектната терминология, тренингът е с по-практическа насоченост от обучението; тренингът може да бъде с конкретна професионална или квалификационна насоченост; може да бъде провеждан в процеса на работа или от специалисти в сферата на професионалната квалификация; тренингът обикновено не включва изпити и не изисква академична среда

Trustee: **Настоятел** – подобно на член на борд/съвет; настоятелят администрира тръст, който представлява някаква собственост или организация, които са поверени на друго лице, с конкретна инструкция за използването им

Unsolicited Proposals: **Извънконкурсни проекти** – оригинални кандидатстващи проекти, изпратени до организация донор, която подкрепя дейности в конкретна област; този вид проекти не се изпращат в рамките на обявен от източника на финансиране конкурс; с други думи, кандидатът знае, че източникът на финансиране подкрепя дейности в конкретна широка област и разработва оригинален проект в тази област, без източникът на финансиране да е обявил конкурс

Workshop: **Работна среща/Уъркшоп** – обикновено от три- до петдневно събиране с цел изцяло практически насочен тренинг; или тренинг, чиито участници пряко участват в дейността

Zero-based Budget: **Бюджет, стартиращ от нула** – подход при бюджетирането, при което всяко бюджетно перо се приема изначално за нула и цифрата в него е различна от нула само в случаите, когато кандидатът успее напълно да я оправдае; с други думи, при финансирането не се допуска предположение; всяко число, различно от нула изисква оправдание на сумата

Глава II

Аудиовизия

1. Обща информация за конкретната политика

В аудиовизуалния сектор са заети повече от един милион от гражданите на Европейския съюз. Телевизията е един от основните източници на информация и развлечение в европейското общество – 98 % от домакинствата имат достъп до него. Средностатистическият европеец гледа телевизия повече от 200 минути дневно. Аудиовизуалният сектор е основно средство за разпространяване и развиване на европейските културни ценности. Обменът на европейски аудиовизуални творби (филми и телевизионни програми) помага за увеличаването на междукултурното общуване. Подкрепата на Общността цели да позволи на европейския аудиовизуален сектор да играе ролята си за заздравяване на европейската култура. Европейският аудиовизуален сектор има и голям социален и икономически потенциал. В този смисъл подкрепата на Общността за него е в съответствие с реализирането на Лисабонската стратегия.

Директиви

Аудиовизуалните медийни услуги са колкото икономически, толкова и културни услуги. Тяхното нарастващо значение за обществата, демокрацията – по-специално чрез гарантиране на свободата на информацията, многообразието на мненията и медийния плурализъм, както и за образованието и културата, е основание за прилагането на специфични правила към тези услуги. За да се избегне нарушаване на конкуренцията, да се повиши правната сигурност, да се подпомогне завършването на вътрешния пазар и да се улесни установяването на единно информационно пространство, е необходимо към всички аудиовизуални медийни услуги, както телевизионно излъчване, така и аудиовизуални медийни услуги по заявка (нелинейни), да се приложи най-малко една основна група от координирани правила. Ключовият нормативен акт в областта на аудиовизията и медиите е Директивата „Телевизия без граници", която определя условията за излъчване на телевизионни предавания в рамките на вътрешния пазар на ЕС. Директивата е от 1989 г. и е актуализирана през 1997 г. „Телевизия без граници" изисква държавите членки да координират националните си законодателства с цел да гарантират, че:

- няма пречки за свободно циркулиране на телевизионни програми на вътрешния пазар;
- телевизионните канали ще запазват поне половината от програмното си време за филми и програми, произведени в Европа;
- културното многообразие в Европа няма да бъде накърнено;
- широката публика има достъп до програми, отразяващи събития от голям обществен интерес и правата за отразяване на тези събития не се предоставят само на платените телевизии; това изискване се отнася предимно за правата за излъчване на големи спортни събития като Олимпий-

ските игри или Световното футболно първенство;

◆ подрастващите са предпазени от програми с порнографско съдържание или насилие, като тези програми се излъчват късно през нощта и/или достъпът до тях е ограничен технически;

◆ по време на телевизионен дебат всяка страна има право на отговор;

◆ максималната наситеност с реклами в радио- и телевизионните канали (измерена в минути на час) се спазва.

Директивата „Телевизия без граници" е модернизирана и на 11 декември 2007 г. Европейският парламент приема новата „Директива за аудиовизуални медийни услуги". Одобрената от Европейския парламент и Съвета нова „Директива за аудиовизуални медийни услуги" без граници ще позволи на аудиовизуалния сектор да осъществи необходимите промени, за да се приспособи към технологичното и пазарно развитие и към променящите се навици на зрителската аудитория. Чрез обновените правила Директивата обхваща всички аудиовизуални медийни услуги, независимо от използваната предавателна техника – като се започне от излъчването на класически телевизионни предавания и се стигне до новопоявилите се телевизионни услуги по поръчка.

Програма „ Media"

С решение 1718/2006 от 15 ноември 2006 г. на Европейския парламент и Съвета на Европейския съюз се създава Програма „Media 2007" за подкрепа на аудиовизуалния сектор в ЕС. Програмата е наследник на Програма „Media Плюс/Media обучение". Новата програма обединява дейностите по предишната програма – развитие, разпространение, популяризиране и обучение. Програмата е с период на действие 2007-2013 г.

Цели на Програмата:

◆ да съхрани и разшири европейското културно многообразие и кинематографичното и аудиовизуалното му наследство, да гарантира достъпността му от европейските граждани и да насърчи междукултурното общуване;

◆ да увеличи обмена на европейски аудиовизуални продукти вътре и извън Европейския съюз;

◆ да увеличи конкурентоспособността на европейския аудиовизуален сектор в съвременния отворен конкурентен пазар.

Програмата е насочена към едновременната работа по следните четири направления:

◆ да насърчава творческия процес в аудиовизуалния сектор на Европа и да разпространява кинематографичното и аудиовизуалното му наследство;

◆ да укрепва структурите на производство на малките и средни предприятия, които са сърцевината на европейския аудиовизуален сектор;

◆ да намали дисбаланса между страни с голям производствен капацитет и такива с малък или с ограничения от езиков характер; тази цел отговаря на нуждата от запазване и развитие на културното многообразие и междукултурното общуване в Европа;

◆ да поддържа европейския аудиовизуален сектор в крачка с развитието на пазара по отношение на цифровите технологии.

Програма „Медиа" в България

Допълнителна информация за процедурите по кандидатстване, сроковете и детайлите могат да бъдат намерени в бюрото на Програма „Медиа" в София. Кандидатстването в Програма „Медиа" се извършва в следните направления:

- тренинг;
- развитие;
- разпространение;
- промоция;
- подкрепа на аудиовизуални фестивали;
- пилотни проекти;
- развитие и аудиовизия: i2i audiovisual.

В направление „Тренинг" могат да кандидатстват физически лица, а в останалите – юридически.

Повече информация на интернет адрес: http://www.mediadesk.bg.

Видове дейности

Придобиване и усъвършенстване на аудиовизуални умения

Програмата подкрепя проекти, насочени към подобряване на творческите и управленските умения на специалистите от аудиовизуалния сектор и към приспособяване на техническите им умения към цифровите технологии. Тази задача включва още увеличаване на ефективността на работата в мрежа и на мобилността на участниците в процеса (филмови училища, институти за обучение, партньори от сектора). Специални стипендии ще бъдат отпуснати за специалисти от новите държави членки, за да им помогнат да се справят с конкурентния натиск на европейския аудиовизуален пазар.

Популяризиране

Програмата насърчава обмена на европейски аудиовизуални продукти, като спомага за достъпа им до европейските и международните пазари. Програмата също така се стреми да даде на европейската и международната публика по-широк достъп до европейски аудиовизуални продукти, като насърчава съвместни действия между националните органи за разпространение на програми и филми, както и мерки за популяризиране на европейското кинематографично и аудиовизуално наследство.

2. Основни документи

Директива за регулиране на дейността на аудиовизията медиите 89/552/ЕИО, актуализирана и модернизирана няколко пъти: през 1997 г. в Директива „Телевизия без граници" – 2002/21/ЕО, през 2007 г. в „Директива за аудиовизуални медийни услуги" – 2007/65/ЕО; Програма „Медия".

3. Специфична терминология за всяка политика

- *„Аудиовизуална медийна услуга"* е услуга в рамките на редакционната отговорност на доставчик на медийни услуги, чиято основна цел е предоставянето на предавания за информиране, забавление или образоване на широката общественост чрез електронни комуникационни мрежи.
- „Предаване" означава поредица от движещи се образи със или без звук, която представлява обособена част от програмна схема или каталог, ут-

върден от доставчик на медийни услуги, и чиято форма е сравнима с формата и съдържанието на телевизионно излъчване. Примери за предавания са пълнометражни филми, спортни събития, комедийни сериали, документални филми, детски предавания и телевизионен театър.

◆ *„Редакционна отговорност“* означава упражняването на ефективен контрол както върху избора на предавания, така и върху тяхната организация, както в хронологичен ред при телевизионни излъчвания, така и в каталог при аудиовизуални медийни услуги по заявка. Редакционната отговорност не включва непременно юридическа отговорност съобразно националното законодателство по отношение на съдържанието на предоставената услуга.

◆ *„Доставчик на медийна услуга“* е физическото или юридическото лице, което носи редакционна отговорност за избора на аудиовизуалното съдържание на аудиовизуалната медийна услуга и което определя начина, по който тя е организирана.

◆ *„Телевизионно излъчване“* (т.е. линейна аудиовизуална медийна услуга) е аудиовизуална медийна услуга, предоставена от доставчик на медийни услуги, за едновременно гледане на предавания въз основата на програмна схема.

◆ *„Телевизионен оператор“* означава доставчик на медийни услуги за телевизионни излъчвания.

◆ *„Позициониране”* е всяка форма на аудиовизуално търговско съобщение, което представлява включване или споменаване на продукт, услуга или тяхната търговска марка с цел показването им в рамките на предаване срещу заплащане или подобно възнаграждение.

◆ *„Линейна медийна услуга”*

- на основа на програмна схема;
- контрол от оператора.

◆ *„Нелинейна медийна услуга”* (по заявка)

- на основа на каталог с предавания, подбрани от доставчика;
- контрол от потребителя в избран от него момент и по негова лична заявка.

◆ *„Цифровизация”* – основен приоритет на медийната политика в Европа през последните години е преходът от аналогова към цифрова телевизия (switch-over) и постепенното прекратяване на аналоговото разпространение (switch-off). В по-малка степен се обсъжда и развитието на цифровото радио в Европа. Цифровизацията се оценява не просто като модернизация на технологично равнище, а като съществен за социалното развитие преход към нови услуги и нови роли в процеса на комуникация. Цифровизацията на електронните медии позволява по-ефективна употреба на радиочестотния спектър, повече програми, високо качество на картината, допълнителни удобства и услуги за хората с увреждания и възрастните хора. Също така дава възможност за видео по заявка и интерактивни игри и увеличава свободата на избор на потребителите. Актовете на Европейската комисия и на Европейския парламент препоръчват страните от ЕС да осъществят до началото на 2012 г. окончателното спиране на аналоговата наземна телевизия.

В България се предвижда въвеждане на цифрова телевизия до 2015 г. Цифровизацията на разпространението на радио- и телевизионни програми в България е част от глобалната стратегия за бъдещето на комуникационните технологии и платформи, която е в пряка връзка с целите на информационното общество. Цифровизацията засяга всички форми (радио и телевизия) и платформи на разпространение (кабелни мрежи, изкуствени спътници, наземни мрежи, интернет) в различна степен. Преходът се осъществява по различна инициатива и с различно значение на държавното участие.

4. Информационни източници

- http://europa.eu/pol/av/index_bg.htm
- http://europa.bg/htmls/home.php
- http://ec.europa.eu/information_society/media/index_en.htm
- http://ec.europa.eu/avpolicy/index_en.htm
- www.europe.bg

Политика на Европейския Съюз за култура, образование и младеж

Политика за младежта

Договорни основи: чл. 149 (2) от ДЕО.

Цели: Подобряване на работата с младежта и стимулиране обмена на младежи.

Програма: „Младеж".

Документ: Решение за въвеждане на общностна програма за действие за младежта (Официален вестник L 117/2000).

Решение на Съвета (2002/C 168/02) от 27 юни 2002 г. относно рамката за европейско сътрудничество в сферата на младежта, OJ C 168/13/7/2002 г., стр. 2-5.

По силата на Решение № 1719/2006/ЕС от 15 ноември 2006 г., Европейският парламент и Съветът приеха Програма „Младежта в действие" за периода 2007-2013 г., с което се създаде законовата рамка за подкрепа на дейности за младите хора, свързани с неформалното образование.

Интернет адреси:

Главна дирекция „Образование и култура": http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.html

Европейски младежки форум: http://www.youthforum.org

Европейски младежки портал (интерактивен портал на 20 езика): http://europa.eu/youth/

Политиката към младежта на Европейския съюз не е специално оформена област със собствени задачи. Тя е сред правомощията на държавите членки на ЕС, като във Федерална република Германия се провежда от отделните провинции и общини. Младежите обаче са специална целева група с мерки и дейности на ЕС в редица политически области на Общността. Така европейската политика към младежта в по-широк смисъл може да се разглежда като политика в напречен разрез и то в областите, в които младежите са засегнати в особено голяма степен от мерките на ЕС. Към тях спадат и политиката на ЕС в областта на образованието, социалната политика и политиката на трудова заетост. Европейската политика за младежта в по-тесен смисъл се отнася до насърчаващи мерки и до активности на ЕС, целящи да се подкрепи трансграничната работа с младежта и младежкия обмен и да се стимулира европейската идентичност у младежите.

Политиката към младежта като политика на Общността

Договорът за ЕИО (1958 г.) първоначално не е съдържал правни определения по отношение на провеждането на обща политика, насочена към младежта. За да могат въпреки това да се провеждат важни за младежта мерки, Общността се позовава на правомощията, предоставени според чл. 308 от ДЕО. Още

от средата на 80-те години голям брой от докладите на Европейския парламент (ЕП) са посветени на ситуацията на младите хора и дават тласък към програми, важни за младежта. Днес ЕП се включва в процеса на вземане на решения чрез процедурата на съвместно решаване. С Договора от Маастрихт (1993 г.) задачи от политиката по въпросите на младежта за първи път стават съставна част от Договора за Европейската общност (ЕО). Включването на политиката към младежта в разширения раздел „Социална политика, общо и професионално образование и младеж" (чл. 136-150 от ДЕО) демонстрира близостта на политиката за младежта до социалната и образователна политика на ЕО, както и до политиката за заетостта. В чл. 149 (2) от ДЕО насърчаването на изграждане на система за обмен на младежи и обмен на социално-педагогически ръководители изрично се посочва като задача на Общността. Въз основа на тази договорна разпоредба могат да бъдат реализирани подпомагащи мерки, които могат да бъдат приложени, след като в процедурата се включи и ЕП, Икономическият и социален комитет и Комитетът на регионите, като се изключат всякакви усилия, насочени към хармонизиране на правните и административните разпоредби на държавите членки.

Европейският младежки форум

Младежите не само са пасивно засегнати от различните мерки на политиката на ЕС, но се опитват да се намесват активно в тях. От 1978 г. на европейско ниво съществува младежки форум, в който са обединени международни младежки съюзи и национални младежки съвети с цел използването на лоби пред институциите на ЕС за по-силно включване на младежта в бъдещото изграждане на Общността. Представянето на интересите на младежите се подпомага финансово от ЕС – те се изслушват от Комисията и ЕП при важни за младежта решения. Младежкият форум обаче не притежава истинско правомощие за вземане на самостоятелно решение и участие в работата на органите. През 1996 г. Младежкият форум на ЕС и двете други младежки представителства, които съществуват на европейско ниво, Съветът на европейските национални младежки комитети (Council of European National Youth Committees, CENYC) и Европейското координационно бюро на международната младежка организация (European Coordination Bureau on international Youth organizations, ECB) се обединиха в общ Европейски младежки форум на ЕС.

Бялата книга „Младеж"

Официалната политика на ЕС към младежта е ограничена върху обменни дейности и общо подобряване на европейската работа с младежта. Предоставените в бюджета средства участват съвсем скромно в общите разходи на Общността. Въпреки това младежите и техните интереси като целева група в европейската политика придобиват все по-голямо значение. Това се отразява в процеса на създаване на Бяла книга. През 1999 г. Съветът на министрите на младежта към ЕС решава да се създаде Бяла книга за политиката на ЕС към младежта. С оглед на съдържанието, целите и средствата на една политика за младежта, както и със свързаните с нея въпроси за правомощията, биват поставяни въпроси към самите младежи, към техните представителства, за-

питвани са и политиците, заети в политиката за младежта, и учени, които да споделят своя опит и представите си за младежта и Европа. Поставената цел е резултатите от процеса на създаване на Бялата книга да бъдат публикувани до края на 2001 г. и да доведат до нов дебат за целта и прилагането на една политика за младежта в рамките на ЕС.

Ударението, което днес се поставя върху онези аспекти на политиката на ЕС, които са близки до гражданите и важни за младежта, трябва да помогне да се премахне съществуващата дистанция и да накара младото поколение да се почувства част от Европа, да го накара да бъде готово да допринесе за процеса на обединяване. Информационната работа, както и мобилността и срещите между хората, е също толкова важна, колкото и възможността за активна съвместна работа на младите хора за бъдещето на Европа под формата на политически възможности за участие в строителството на Европа. Тепърва ще става ясно доколко тези цели могат да бъдат постигнати.

Европейски младежки центрове

Европейските младежки центрове са международни форуми за обучение и срещи към Съвета на Европа в Страсбург и Будапеща. Тук се провеждат семинари и курсове за европейските младежки съюзи, за да им се даде възможност да се организират на европейско равнище, да подпомагат своето сътрудничество, да обменят информация и да бъдат представят становищата си.

Пощенски адреси:

- rue Pierre de Coubertin 30, F-67000 Strasbourg Wacken
- Zivatar utca 1-3, H-1024 Budapest

Интернет адрес: www.coe.fr/Youth/home.htm.

Програми за финансиране на младежки дейности

Програма за действие „Младеж“

В рамките на Програма „Младеж” се насърчаваха международната работа с младежта и обменът на младежи в Европа. (Официален вестник L 117/2000). Програмата подпомагаше срещите на младите хора на възраст между 15 и 25 години. В центъра на дейността бе стимулирането на мобилността, провеждането на Европейска доброволна служба, инициативи в сферата на младежта, както и междукултурно обучение. В рамките на Програмата преимуществено се подпомагаха младежи, които нямат място за обучение или работа, и други, които иначе едва ли имат възможността да участват в обмен на младежи извън границите на своята страна. Чрез предложените проекти младите хора трябваше да получат възможността активно да се включат в общественото развитие на Европа. В хода на разширяването тази програма бе отворена и за страните от Централна и Източна Европа. За периода 2000-2006 г. за Програма „Младеж” бяха предоставени около 520 млн. евро.

Програма „Младежта в действие”

Програма „Младежта в действие” е изградена на база на опита от предишните програми – „Младежта за Европа” (1989-1999 г.), Европейска доброволческа служба (ЕДС), която беше представена в средата на 90-те години, и Програма „Младеж” (2000-2006 г.)

Настоящата програма е представена от Комисията след обширна консултация с различните заинтересовани лица в областта на младежта. През 2003 г. беше извършено междинно оценяване на Програма „Младеж” въз основа на информация от широко мнозинство от специалисти, заинтересовани лица и млади хора, участвали в Програмата. В процеса на създаване на „Младежта в действие” беше използвана и предварителна оценка.

Тази Програма е отговор на развитието в младежкия сектор на европейско ниво. Тя е съгласувана с текущото развитие на европейската рамка за сътрудничество в областта на младежта и ще подкрепя този политически процес. Общият бюджет на Програма „Младежта в действие” (2007-2013 г.) е 885 000 000 евро.

Програма „Младежта в действие” има сериозен принос към придобиването на способности и следователно е основен инструмент в осигуряването на възможности за младите хора за неформално образование с европейско измерение. Програмата допринася за осъществяването на целите, поставени от Лисабонската стратегия[1], Европейския младежки пакт[2], рамката за европейско сътрудничество[3] в областта на младежта, и План Д на Европейската комисия за демокрация, диалог и дебат[4], както и на цели, отговарящи на европейско

[1] *Съвместна работа за растеж и работни места, Нов старт на Лисабонската стратегия, COM (2005 г.) 24 от 2 февруари 2005 г.*

[2] *Приложение 1 от заключенията на председателството на Европейския съвет, Брюксел, 22 и 23 март 2005 г.*

[3] *Резолюция на Съвета (2002/C 168/02) от 27 юни отнасяща се за европейската рамка за сътрудничество в областта на младежта, ОЖ С 168 от 13 юни 2002 г., стр. 2-5.*

[4] *COM (2005) 494 от 13 октомври 2005 г.*

ниво на нуждите на младите хора от ранно детство до пълнолетие.

За да постигне целите си, Програмата залага на няколко основни дейности и похвати. Тя подкрепя мобилността на хората през целия период на обучението им, а оттам насетне насърчава двустранните и многостранни партньорства, подкрепя доброволческия обмен и насърчава инициативността на младежите на местно ниво.

Разбира се, стремежите на европейската политика, насочена към младежта, имат и своите юридически основания. Те са следните:

- да се популяризира активното гражданство на младите хора и особено тяхното европейско гражданство;
- да се развие солидарност и да се популяризира толерантността между младите хора, с оглед да бъде насърчена социалната интеграция в Европейския съюз;
- да се поощри взаимното разбирателство между младите хора в различни страни;
- да се спомогне за развитието на качеството на поддържащи системи за младежки дейности и за способностите на гражданските обществени организации в областта на младежта;
- да се популяризира европейското сътрудничество в областта на младежта.

Европейската комисия, Европейският парламент и страните членки на Европейския съюз се съгласиха да създадат Програма „Младежта в действие", която представлява юридическата рамка за подкрепа на неформални обучителни дейности за млади хора. Програмата е в сила от 2007 до 2013 г.

Терминология и основни дейности на програма „младежта в действие"

Неформално обучение

Неформалното обучение в Програма „Младежта в действие" се осъществява в широк и разнообразен спектър. Обучението в младежката сфера осигурява важни и ефективни инструменти, с които образованието може да бъде представено като атрактивен процес, да се развие готовност за обучение през целия живот и да се популяризира социалната интеграция на младите хора. Неформалното обучение спомага младите хора да придобият важни способности и допринася за тяхното лично изграждане, за включването им в обществото и активния граждански живот, което на свой ред увеличава техните шансове за намиране на работа. Дейностите, свързани с обучение в областта на младежта, носят висока добавена стойност за обществото, икономиката и за самите млади хора.

Младежки обмен

Младежкият обмен е дейност в Програма „Младежта в действие", която дава възможност на една или повече групи млади хора да бъдат приети от мла-

дежи от друга страна, за да участват заедно в обща програма от дейности. В младежките обмени могат да участват млади хора от 13- до 25-годишна възраст.

Младежка инициатива

Младежките инициативи са дейност на Програма „Младежта в действие". При тях се финансират проекти, при които младите хора участват активно и пряко в дейности, които те сами са планирали и реализират с цел да развият собствената си инициативност и изобретателност. Младежката инициатива трябва да е инициирана и осъществена от млади хора – тя дава шанс на младежите да осъществят идеите си чрез конкретни дейности, които, от своя страна, им дават възможност да се включат пряко и активно в процеса на планиране и осъществяване на проекта. Участието в младежките инициативи е важен опит в сферата на неформалното образование, което дава възможност на младите хора да се чувстват европейски граждани и да вземат участие в изграждането на Европа.

Младежта на света

Дейността „Младежта на света" цели да бъдат насърчени обмените и сътрудничеството в младежката сфера, както и неформалното образование, с региони от целия свят. Тя подпомага проекти, в които участват млади хора и организации от т.нар. „страни партньори". Това са всички страни, които могат да участват в Програма „Младежта в действие", но не са определени като „програмни страни".

Обучение и работа в мрежа

„Обучение и работа в мрежа" е дейност на Програма „Младежта в действие", която финансира проекти, насочени към обучение на младежки работници и лидери. Тя подпомага създаването на ключови условия за развитието на младежките организации, гражданското общество и хората, работещи в младежката сфера, чрез използване на сътрудничество и партньорство, методи на обучение и обмяна на добри практики.

Европейска доброволческа служба

Европейската доброволческа служба е дейност на Програма „Младежта в действие", която подпомага транснационалните доброволчески дейности за младите хора. Тя цели да развива солидарността и толерантността между младите хора и особено да насърчава създаването на социално единство в Европейския съюз. Програмата популяризира активното гражданско участие и подпомага взаимното разбирателство между младите хора.

Акредитация на ЕДС организации

Всяка организация в програмна страна, която желае да изпрати или посрещне доброволци от ЕДС, или да координира проект по ЕДС, трябва да бъде акредитирана. Акредитацията служи за получаване на достъп до ЕДС и за осигуряване на общи стандарти за качество в ЕДС. Всички акредитирани ор-

ганизации са публикувани в интернет база данни с цел по-лесно откриване на партньори.

Харта на ЕДС

Хартата на Европейската доброволческа служба е част от Ръководството за Програма „Младежта в действие" и подчертава ролята на изпращащите, посрещащите и координиращите организации по ЕДС и основните принципи и стандарти за качество на ЕДС. Всяка ЕДС организация приема разпоредбите, предвидени в Хартата.

SALTO

SALTO представлява верига от ресурсни центрове, които подпомагат функциите на Програма „Младежта в действие" главно чрез разпространение на информация, организиране на специализирани обучения, стимулиране на партньорства и др. SALTO (Support for Advanced Learning and Training Opportunities – Подкрепа за напреднало обучение и възможности за обучение) осигурява обучение и възможности за сътрудничество, насочени към повишаване на качеството и признаването на неформалното образование.

Youthpass

Всеки участник в младежки проект има право да получи сертификат Youthpass, който описва и потвърждава придобития опит от неформалното образование. Чрез Youthpass Европейската комисия гарантира, че опитът по Програмата ще бъде признат като образователна квалификация в период на неформално обучение.

Валоризация

Валоризацията може да бъде дефинирана като процес на разпространение и използване на резултатите от проектите с оглед оптимизиране на тяхната стойност, засилване на въздействието им и облагодетелстване на възможно най-голям брой млади хора в Европа.

Грант

Грант е размерът на отпусканата безвъзмездна финансова помощ за изпълнението на одобрен проект. Програма „Младежта в действие" работи с два вида грантове: 1) грантове за проекти (напр. за подкрепа на проект за младежки обмен) и 2) грантове за оперативен бюджет на активен в областта на младежта орган (напр. за подкрепа на младежка неправителствена организация). Всеки проект има право да получи само един грант от бюджета на Общността. Проекти, които планират да получат или вече са получили друг грант от Общността, ще бъдат считани за невалидни. Всеки бенефициент може да получи само един грант за финансовата година. Одобрената сума за даден проект ще бъде считана за максимална, като тя няма да може да бъде увеличена при никакви обстоятелства.

Тренер

Тренерът е човек с опит в работата с млади хора и/или с младежки ини-

циативи, който придружава групи от младежи и подпомага тяхното участие. Тренерът трябва да не е пряко включен в младежката инициатива, но да подпомага косвено осъществяването на проекта. Той/тя е необходимо да отделя нужното внимание на групата по всяко време и да изпълнява специфични задачи, съобразно потребностите и изискванията на младите хора.

Други програми, насочени към младите хора

Програма „Евродеск"

Програма „Евродеск" осигурява обща информация в областта на младежта и подпомага разпространението на информация, отнасяща се до Програма „Младежта в действие". Тя функционира на базата на добре изградена мрежа от регионални и местни информационни точки – партньори.

Националните партньори на „Евродеск" осигуряват широка гама от европейски информационни услуги на национално, регионално и местно ниво, които могат да включват:

- безплатна информация – по телефон, чрез посещение, електронна поща, факс и др.;
- съвет и помощ за питащите;
- публикации и ресурси;
- събития, конференции, семинари;
- достъп в интернет до европейска информация;
- обучение и поддръжка.

Програма „Учене през целия живот"

Основните цели на Програмата могат де се систематизират в следните точки:

- да допринесе за развитието на качествено обучение през целия живот и да насърчава високата продуктивност, изобретателността и европейското измерение в системите и практиките в тази сфера;
- да подкрепи създаването на европейска зона за учене през целия живот;
- да спомогне за повишаване на качеството, привлекателността и достъпа до възможностите за обучение през целия живот в държавите членки;
- да засили приноса на обучението през целия живот за социалното единство, активното гражданство, общуването между културите, равенството на половете и личната реализация;
- да спомогне за насърчаването на креативност, конкурентоспособност и ръст в предприемаческия дух;
- да допринесе за засилено участие на хора от всички възрастови групи, включително нуждаещите се от специални грижи и тези в неравностойно положение, в Програма „Учене през целия живот" без оглед на техния соци-

ален произход;

◆ да насърчава изучаването на езици и запазването на езиковото разнообразие.

По програмите са свободни да участват хора от различни възрасти и сфери в образованието, както и организации. Те са систематизирани в следните групи:

◆ ученици, студенти, практиканти и хора, завършили образованието си;

◆ преподаватели, инструктори и друг персонал, участващ в различни аспекти на обучението през целия живот;

◆ хора, които си търсят работа;

◆ институции и организации, предлагащи възможности в контекста на рамковата програма „Учене през целия живот" или в границите на подпрограмите;

◆ лица и органи, отговорни за системите и политиките, засягащи всеки аспект от обучението през целия живот на местно, регионално и национално ниво;

◆ предприятия, социални партньори и техните организации на всички равнища, включително стопански камари;

◆ органи, които предлагат насоки, съвети и информационни услуги, отнасящи се до всеки аспект от обучението през целия живот;

◆ сдружения, работещи в сферата на обучението през целия живот, включително студентски, инструкторски, ученически, учителски, родителски сдружения;

◆ изследователски центрове и организации, занимаващи се с теми, свързани с обучението през целия живот;

◆ сдружения с нестопанска цел – доброволчески организации, неправителствени организации.

Основните подпрограми на Програма „Учене през целия живот" са:

Програма „Коменски" е предназначена за общоучилищното образование. Тя се занимава с образователните нужди в предучилищна и училищна възраст, до средно образование и институциите и организациите, отговарящи за това обучение.

Програма „Еразъм" се занимава с образователните нужди на студенти в заведения за висше и професионално образование, без оглед на продължителността на курса или квалификацията им, включително за докторски степени, както и с институциите и организациите, улесняващи или грижещи се за такова обучение или подготовка.

Програма „Леонардо да Винчи" е насочена към първоначално и продължаващо професионално образование и обучение. Занимава се с образователните нужди на учащи се в заведения за професионално обучение и подготовка, както и с институциите и организациите, отговарящи за или улесняващи такова обучение или подготовка.

Програма „Грюндвиг" е по-специфична, може да бъде определена като програма за образование за възрастни. Тя се грижи за образователните нужди във всички други форми на обучение за възрастни, както и с институциите и организациите, улесняващи или грижещи се за такова обучение.

Документи

◆ Програма „Учене през целия живот": Европейският парламент и Съветът на Европейския съюз приемат Програмата на 15 ноември 2006 г. с решение № 1720.

◆ Програма „Младежта в действие" (2007-2013 г.): Програмата се създава с Решение 1719/2006 от 15 ноември 2006 г. на Европейския парламент и Съвета на Европейския съюз.

◆ Образование, обучение и младеж: договорната основа за политиката на ЕС по образованието, квалификацията и работата с младежта са Членове 149 и 150 от Договора за Европейска общност.

◆ Съвместна работа за растеж и работни места, Нов старт на Лисабонската стратегия, COM (2005 г.) 24 от 2 февруари 2005 г.

◆ Приложение 1 от заключенията на председателството на Европейския съвет, Брюксел, 22 и 23 март 2005 г.

◆ Резолюция на Съвета (2002/C 168/02) от 27 юни, отнасяща се за европейската рамка за сътрудничество в областта на младежта, OJ C 168 от 13 юни 2002 г., стр. 2-5.

◆ COM (2005 г.) 494 от 13 октомври 2005 г.

Източници

1. www.eurodesk.bg
2. www.youthbg.info
3. http://www.eurodesk.org
4. http://www.youthforeurope.org/
5. http://ec.europa.eu/education/index_en.htm
6. http://ec.europa.eu/education/programmes/newprog/index_en.html

Център за развитие на човешките ресурси
Програма „Учене през целия живот"
София 1000, ул. „Граф Игнатиев" №15, ет. 3
Тел.: (02) 91 550 10
Факс: (02) 91 550 49
E-mail: hrdc@hrdc.bg
www.hrdc.bg

Национален център "Европейски младежки програми и инициативи"
Програма „Младежта в действие" и Програма „Евродеск"
София 1040, бул. „Васил Левски" №75
Тел.: (02) 930 05 35, 981 75 77
Факс: (02) 981 83 60
www.youthbg.info
http://ec.europa.eu/youth/yia/index_en.html

Европа в интернет

Обща информация за Европейския съюз

www.europa.eu

Официална страница на ЕС, начална страница за институции и области на политиката, както и за многобройни официални източници на информация и документи на ЕС

www.eur-op.eu.int

Издателската къща на Общността с препратки към всички публикации на органите на ЕС (с функция за закупуване на изданията)

www.europa.eu.int

Органи и институции на ЕС

http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=695&lang=en&mode=g

Препратка към страниците на актуалното председателство на Съвета на ЕС

http://ec.europa.eu/represent_bg.htm

Преглед на представителствата на Европейската комисия със съответните им уебстраници

http://ec.europa.eu/deutschland/index_de.htm

Представителство на Европейската комисия в Германия

www.europarl.de

Информационно бюро на Европейския парламент в Германия

www.bundesbank.de/ezb

Огледална страница на Европейската централна банка на немски език

Други организации в Европа

www.coe.int

Съвет на Европа

www.echr.coe.int

Европейски съд по правата на човека

www.efta.int

Европейска асоциация за свободна търговия

www.osce.org

Организация за сигурност и сътрудничество в Европа

www.weu.int
Западноевропейски съюз

www.oecd.org
Организация за икономическо сътрудничество и развитие

Национални министерства на Германия, свързани с ЕС

www.auswaertiges-amt.de
Страница на Външно министерство на Федерална република Германия с множество документи, статии от пресата, доклади и речи относно европейската политика

www.europaminister.de
Страница на конференцията на министрите по европейските въпроси на германските провинции с решения от конференцията

Области на политика

www.europa.eu.int/comm./enlargement
Страница на ЕК за процеса на разширяване с поглед към състоянието на преговорите за присъединяване и на процеса на трансформиране, предлага седмичен бюлетин

http: //ec.europa.eu/internal_market/index_en.htm
Страница на Генерална дирекция „Вътрешен пазар", предлага доклад за вътрешния пазар, препратки към актуални или запланувани нормативни актове, както и безплатното списание Single Market News Magazine

http: //ec.europa.eu/agriculture/index_en.htm
Страница на Генерална дирекция „Селско стопанство", предлага съобщения от пресата, ключови речи, програми и селскостопански статистики

www.europa.eu.int/information_society/index_de.htm
Страница на Генерална дирекция „Информационно общество", предлага достъп до документи с оглед на новите медии

www.cordis.eu
CORDIS: Информационна служба за изследване, развитие и сходни области със собствена база данни (Community Research and Development Information Service)

http: //ec.europa.eu/external_relations/index_en.htm
Страница на Комисията по външните отношения на Европейския съюз с машина за търсене по теми, с функция за търсене по страни, регионални сътрудничества и политика

www.europa.eu.int/comm/nice_treaty/index_de.htm
Страница, посветена на Договора от Ница, междуправителствена конфе-

ренция и състоянието на ратификация, предлага архив с онлайн документи от преговорите и позициите на институциите и страните членки

Бази данни

http://eur-lex.europa.eu/

Портал за правото на Европейския съюз, предлага връзки с официални вестници – L (Законодателство) и C (Информация и известия), валидното в момента законодателство, предложения за правни актове, както и документи на Комисията

http://ec.europa.eu/idabc/en/home

Страница на междуинституционален каталог, съдържащ данни за органите на Общността, адреси за контакти с лица и служби

http://europa.eu/rapid/

Страница на „Ранид", представя изявленията пред пресата на Комисията и другите органи на ЕС, както и речи, контекстуални факти и декларации

www.ub.uni-bielefeld.de/netahtml/egda/html

Документи на Комисията, Икономическия и социален комитет и Комитета на регионите, предлага само преглед на документите, липсват пълни текстови версии

www.eurparl.eu.int/index/docs_de.htm

Документи на Европейския парламент

http://www.europarl.europa.eu/oeil/

Страница на OEIL (Legislative Observatory), предлага преглед на правните актове и състоянието на законодателната процедура с участието на ЕП

www.europa.eu.int/scadplus

SCADPlus е онлайн версия на „Скад" – бюлетин с допълнителни информации за политиките на ЕС, документи, законодателство и правораздаване

http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/12002M/htm/12002M.html

Пълен текст на Договора за ЕС

www.europa.eu.int/abc/doc/off/rg/de/rgset.htm

Общи доклади за дейността на Европейския съюз

www.europa.eu.int/comm/off/green/index_de.htm

Зелените и бели книги на Европейската комисия от 1995 г. (Зелените книги) или от 1993 г. (Белите книги)

http://europa.eu/european-council/index_en.htm

Заключения на Европейския съвет

http://curia.europa.eu/index.htm

Страница за най-новото правораздаване на Европейския съд и на Съда от първа инстанция

http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm

Страница на Евробарометър, предлагат се резултати от анкетите на ЕС

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1090,30070682,1090_33076576&_dad=portal&_schema=PORTAL

Страница на статистическата служба на ЕС (Eurostat), предлага достъп до данни, включително и за селското стопанство, търговията и регионите

Научни разработки

http://eiop.or.at/eiop/index.php/eiop

Страница за доклади за европейската интеграция (European Integration online Papers (EIOP), предлага научни разработки по теми за европейската интеграция

www.mpi-fg-koeln.mpg.de/pu/workpapers_de.html

Страница на Институт за обществени изследвания „Макс Планк" (MPI) в Кьолн, предлага работни и дискусионни доклади по различни аспекти от европейската политика

http://www.arena.uio.no

Страница на вестник „Арена" (Advanced Research on the Europeanization of the Nation State), предлага научни разработки върху теми от европейската интеграция

www.iue.it/LIB/collections/WPonline.html

Страницата предлага линкове на Европейския висш институт към работни доклади

www.deutsche-aussenpolitik.de

Проект за германската външна политика на университета в Трир съвместно с Weekly Digest с цел систематизиране на национални и международни съобщения в пресата, документи и анализи

Виртуални библиотеки

http://ec.europa.eu/libraries/doc/index_en.htm

Страница на библиотеката на Европейската комисия с линк към базата данни „Eclas" (предлага около 400 000 заглавия)

http://ec.europa.eu/comm/dg10/university/euristote/index_en.html

Страница на Euristote, предлага база данни с дисертации за европейската интеграция, отчасти налични в съкратен вариант

http://www.iue.it/ECArchives/EN/Eurhistar.shtml

Страница на Eurhistar, предлага база данни на историческия архив на Европейския съюз във Флоренция

http://ec.europa.eu/historical_archives/archisplus/arcp_central.cfm

Страница на ARCHISplus, предлага база данни на историческия архив на Европейската комисия

www.iue.it/LIB/Welcome.html

Библиотека на Европейския висш институт във Флоренция

www.eiop.or.at/euroint

Страница на Евроинтернет – систематична и непрестанно актуализирана страница с над 1000 линка, в това число и към страници с критични материали за Европа

www.europa-digital.de

Страница на Europa-digital, предлага както актуална информация, така и задълбочени анализи и досиета

www.lib.berkeley.edu

Страница на библиотеката на Университет „Бъркли" с многобройни препратки към всички области от теми, засягащи ЕС

www.europaportal.net

Частен портал с линкове и статии за актуални теми и препоръки за книги относно ЕС

www.euractiv.com

Портал с препратки към органите на ЕС, към страни, региони, предприятия, неправителствени организации, медии и др., информацията се актуализира всеки ден

www.eiz-niedersachsen.de

Страница на Европейски информационен център на Долна Саксония, предлага списък от линкове към ЕС

www.ratgeber-eu.de/buecher.htm

Комерсиално предложение с препратки към институциите на ЕС, програмите на Общността, както и към литература за ЕС, предложения за образование, свързано с ЕС

www.ecsanet.org/

Страница на Асоциацията за изследвания на Европейската общност (European Community Studies Association, ECSA), предлага информация за членовете и академичните лица, които преподават и изследват европейската интеграция

www.coleurop.be
Европейски колеж в Брюж и Натолин

www.iue.it
Европейски висш институт във Флоренция

www.ecsanet.org/whoswho.htm

www.virtus.uni-koeln.de
За учебните курсове информация се получава чрез линк „Политическа система на ЕС". Предлага онлайн версия на уводната лекция „Политическата система на ЕС" на В. Веселс (досега достъпът бе ограничен само за гости, преподаватели и студенти на Университета в Кьолн)

www.politik-international.de
Онлайн лекции на тема „Политиката на Европа" на университета в Щутгарт

http: //ec.europa.eu/education/index_en.htm
Страница на Ortelius, предлага база данни на ЕК със списък с адреси и учебни планове на европейските висши учебни заведения

www.fime.org
Страница на програмата на ФИМЕ и „Домовете на Европа ("Federation Internationale des Maisons de l'Europe (FIME)

www.esta-institute.de
Страница на групата на Академиите на европейските граждани, предлага програми за общо и професионално образование с акцент върху европейските въпроси

www.epsnet.org
Международен проект за разработване на обща информация относно възможностите за изучаване на европейската интеграция, изследователски центрове, занимаващи се с темите на ЕС

www.dgap.org
Страница на Германското общество за външна политика (DGAP), предлага научна политическа информация, засягаща международните отношения

www.mzes.uni-mannheim.de
Страница на Центъра за европейски социални изследвания в Манхайм, предлага преглед на тенденциите на развитие на европейските общества от социологическа гледна точка

www.mpi-fg-koeln.mpg.de
Страница на Института за обществени изследвания „Макс Планк" в Кьолн,

предлага преглед на изследователските акценти по темата „Управляемост на обществените процеси"

www.fes.de
Страница на Фондация „Фридрих Еберт", предлага актуални насоки и експертна помощ за политическото образование в областта на европейската политика

www.kas.de
Страница на Фондация „Конрад Аденауер", предлага акцент върху европейската тема с препратки към публикации, събития и доклади

www.iep-berlin.de
Страница на Института за европейска политика, предлага преглед на научните дейности и публикации с откъси от текстове от специализираното издание „Integration".

www.tepsa.be
Страница на Асоциацията за трансевропейски политически изследвания (Trans European Policy Studies Association, TEPSA), предлага преглед на националните изследователски проекти и доклади на институциите, членуващи в Асоциацията

www.zei.de
Страница на Центъра за изследване на европейската интеграция, предлага информация за изследователски проекти, дискусионни и политически доклади в .pdf формат, съюзи и обединения за европейска политика в Германия

www.europaeische-bewegung.de
Европейско движение в Германия

www.europa-web.de
Съюз „Европа" в Германия

www.jef.de
Млади европейски федералисти на Германия, този списък може да бъде намерен и на адрес www.uni-koeln.de/wiso-fak/wessels/inter/eu.htm

Полезни интернет адреси

Страници на български език

http://www.eufunds.bg

Структурни фондове на ЕС

Представени са политиките и Структурните фондове на ЕС, стратегически документи за развитието на България, оперативните програми: ОП „Регионално развитие", ОП „Конкурентоспособност", ОП „Околна среда", ОП „Транспорт", ОП „Развитие на човешките ресурси", ОП „Административен капацитет", ОП „Техническа помощ"

http://www.mrrb.government.bg

Министерство на регионалното развитие и благоустройството

Представени са нормативни документи, както и програмите ФАР – трансгранично сътрудничество, ФАР – Икономическо и социално сближаване, ИСПА, INTERREG. Публикуват се покани за кандидатстване и информация за изпълнителите на проекти

http://www.mi.government.bg

Министерство на икономиката и енергетиката

Представени са стратегически и нормативни документи, обявяват се покани за кандидатстване за комплексни и грантови схеми по Програма ФАР, както и за други международни програми и проекти

http://www.iaphare.org

Изпълнителна агенция по програма ФАР към Министерство на икономиката и енергетиката

Публикуват се покани за кандидатстване за безвъзмездна помощ, грантови схеми и комплексни проекти по Програма ФАР. Налична е цялата документация за подаване на предложения – насоки за кандидатстване, формуляр за кандидатстване и пр.

http://www.sme.government.bg/

Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия

Публикуват се проекти по Програма ФАР, изпълнявани от Агенцията, международни търгове, информира за международни и национални изложения и бизнес прояви, Център за бизнес информация, публикации, коментари и анализи, обучения на фирми и предприемачи

http://ef.mlsp.government.bg

Изпълнителна агенция по Програма ФАР към министерство на труда и социалната политика

Представени са проекти по Програма ФАР, регламенти за участие. Публикуват се обяви за набиране на предложения за проекти по Програма ФАР в областта на насърчаване на заетостта и подобряване на качеството на работната сила

http://www.evropa.bg

Представителство на Европейската комисия в България

Представени са програми на ЕС, информация за Европа в пълнота в раздел „ЕС от А до Я", документи в хронологичен план за отношенията България – ЕС, както и актуални новини

http://www.hrdc.bg

Център за развитие на човешките ресурси

Представени са програмите на ЕС в областта на образованието и обучението: Програма „Учене през целия живот" и подпрограмите „Леонардо да Вин-

чи", „Коменски", „Еразъм" и „Грюндвиг", съпътстващите дейности „Europass", „Euroguidance" и „eTwinning", както и Българска национална обсерватория за професионално образование и обучение и пазар на труда

Страници на езиците на Общността

http://www.europa.eu

Портал на Европейския съюз

http://ec.europa.eu/enterprise/smes/index_en.htm

Страница на ЕК за малки и средни предприятия, представени са стандарти в различни области, възможности за финансова подкрепа, общи политики за насърчаване на предприемачеството, обучение на заетите в МСП, на мениджърите и пр.

http://ec.europa.eu/comm/europeaid/cgi/frame12.pl

Програми и проекти на Европейския съюз, насочени към страни, които не са членове на ЕС

http://europa.eu/pol/educ/index_en.htm

Програми и проекти на ЕС в областта на образованието и обучението

http://www.cedefop.europa.eu/

Агенция към ЕК за развитие в областта на професионалното образование и обучение, представени са богати библиографски данни за изследвания в областта на развитието на човешките ресурси, сравнителни анализи, примери за добри проекти, налични са всички документи

http://europass.cedefop.europa.eu/europass/preview.action?locale_id=22

Страница на Europass на български

http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/prord/prord2_en.htm

Страница на ЕК за обхвата и прилагането на Структурните фондове в областта на регионалната политика

Използвани съкращения

БВП – Брутен вътрешен продукт
ГД – Генерална дирекция
ГРЕ – Годишна работна единица
ДЕО/Договор за ЕО – Договор за Европейската общност
ДЕС/Договор за ЕС – Договор за Европейския съюз
ЕДС – Европейска доброволческа служба
ЕЕА – Единен европейски акт
ЕИО – Европейска икономическа общност
ЕК – Европейска комисия
ЕО – Европейска общност
ЕОАЕ/Евратом – Европейска общност за атомна енергия
ЕОВС – Европейска общност за въглища и стомана
ЕП – Европейски парламент
ЕПД – Единичен програмен документ
ЕС – Европейски съюз
ЕСП – Европейска сметна палата
ЕСФ – Европейски социален фонд
ЕСЦБ – Европейска система на централните банки
ЕФОГЗ – Европейски фонд за ориентиране и гарантиране на земеделието
ЕФРР – Европейски фонд за регионално развитие
ЕЦБ – Европейска централна банка
ИВС – Икономически валутен съюз
ИСПА – Предприсъединителен инструмент за структурна политика
КПС/КОРЕПЕР – Комитет на постоянните представители
ННД – Нови независими държави
НПО – Неправителствена организация
НТСЕ – Номенклатура на териториалните статистически единици
ОВППС – Обща външна политика и политика за сигурност
ОЛАФ – Служба за борба с измамите
ОНД – Общност на независимите държави
ОП – Оперативна програма
САПАРД – Предприсъединителен инструмент за модернизиране на земеделските стопанства и хранително-вкусовата промишленост
СПИ – Съд от първа инстанция
СФ – Структурни фондове
Съд на ЕО – Съд на Европейските общности
ФИОР – Финансов инструмент за ориентиране на рибарството
ЧДО – Частна доброволна организация